

BLEKINGE TEKNISKA HÖGSKOLA
SEKTIONEN FÖR MANAGEMENT

VT 2012

Borde jag vara rädd?

- En studie om kameraövervakning i trygghetskapande syfte

EXAMENSARBETE KANDIDATNIVÅ

Författare: Henrik Olsson

Handledare: Kerstin Arnesson

Program: Samhällsvetarprogrammet för organisation och samhällsförvaltning

Kurs: Sociologisk påbyggnadskurs, SO1305

Blekinge Tekniska Högskola
Sektionen för Management

Arbetets art: Examensarbete kandidatnivå 15 Hp
Sociologi påbyggnadskurs 30 Hp

Titel: Borde jag vara rädd?

Författare: Henrik Olsson

Handledare: Kerstin Arnesson

Sammanfattning:

Undersökningar utförda av Brottsförebyggande rådet beskriver att kameraövervakning skapar trygghet för människor. Den här studien granskar det påståendet där syftet är att genom en kvalitativ textanalys, av *Risksamhället* och *Flytande rädsla* tillsammans med annat vetenskapligt källmaterial, undersöka huruvida kameraövervakningen uppfyller sitt trygghetsskapande syfte. Vetenskapliga resultat visar att kameraövervakningen är ineffektiv vad gäller brottsprevention, trots det fortsätter installationen av övervakningskameror. För att legitimera den fortsatta installationen tillskrivs övervakningskameran ett ny egenskap i form av trygghet. Den egenskapen bygger bland annat på BRÅ:s rapporter vilka skapar trygghetsundersökningar där enkäter används. Samtidigt visar den här studien att undersökningarna saknar en klar definition av trygghet vilket renderar en ifrågasättning av tidigare genomförda undersökningar. Vad är det de har undersökt egentligen? Ett annat resultat i den här studien rör diskrepansen mellan upplevd och reell risk. Dels då människor som oroar sig för att bli utsatta för brott besitter en större rädsla jämfört med de människor som faktiskt har blivit utsatta, dels för att medier och forskning påverkar människors uppfattning om brottslighet. Problematiken som uppstår är att människors oro inte korrelerar med den reella risken och upplever därmed en större oro än vad som är befogat. Studien visar genom resultat och analys att kameraövervakning inte bara är ineffektiv ur brottspreventiv synpunkt, den skapar också rädsla genom att påminna människor om de faror som eventuellt finns. Rädslan resulterar sedan i flera övervakningskameror som i sin tur skapar en än större rädsla.

Nyckelord: Kameraövervakning, Trygghet, CCTV, Risk, Risksamhället, Rädsla, Kvalitativ textanalys och Brottsprevention.

Blekinge Institute of Technology

Department of Management

Course: Bachelor Thesis

Title: Should I be afraid?

Author: Henrik Olsson

Tutor: Kerstin Arnesson

Abstract:

Surveys conducted by BRÅ describes that CCTV provides a sense of security for people. This study examines that assertion where the aim is through a qualitative textual analysis, by *Risk Society* and *Floating fear* along with other scientific material, determine whether CCTV fulfills its purpose of building a sense of security for people. Scientific findings show that CCTV is ineffective regarding crime prevention, despite that fact the installation of CCTV continuous. In order to legitimize the continued installation CCTV is attributed a new feature in form of the security aspect. That feature is partly based on BRÅ reports, which provides security surveys where questionnaires are used. This study shows that the studies lack a clear definition of security which renders a disputed translation of previous studies. What have they really been studying? Another finding in this study concerns the discrepancy between perceived and real risk. Firstly, people who worry about becoming victims of crime possess a greater fear than the people who actually have been made victim. Secondly, media and research affects people's perceptions of crime. The problem that arises is that people's concerns do not correlate with the real risk and experience which renders a greater concern than is warranted. The study shows through its results and analysis that CCTV is not only inefficient from a crime preventive point of view, it also creates fear by reminding people about the dangers that may exist. The fear then results in more CCTV:s which thereafter creates an even greater fear.

Keywords:

Surveillance, Security, Safety, CCTV, Risk, Risk Society, Fear, Qualitative text analysis and Crime prevention.

Förord

Först vill jag tacka min fästnö Emma, dels för att hon stått ut med mina plötsliga infall och funderingar kring studien. Samt för hennes tålamod då jag arbetade med de avslutande delarna av studien under vår resa till Paris. Ett stort tack vill jag också rikta till min handledare Kerstin Arnesson som hjälpt mig genom hela studiens arbetsprocess, både vid framgång såväl som motgång. Kerstins respons och kritik har varit både insiktsfull och vägledande. Avslutningsvis vill jag tacka mina klasskamrater för vår tid tillsammans, inte minst Rasmus som genom sin kritik har fört den här studien framåt.

Karlshamn maj 2012
Henrik Olsson

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemområdet.....	1
1.2 Problemformulering och syfte	3
1.3 Disposition.....	3
1.4 Studiens kontext	4
1.5 Förförståelse	5
2 Bakgrund	7
2.1 Centrala begrepp	7
2.1.1 Trygghet	7
2.1.2 Risk	9
2.2 Kameraövervakningens utveckling i England	10
2.3 Kameraövervakningens utveckling i Sverige	13
3. Tidigare forskning	17
3.1 Flerskiktad trygghet	17
3.2. Förskjutning mellan reell risk och upplevd risk	20
4. Teoretisk referensram	22
4.1 Val av teori	22
4.1 Risksamhället.....	23
4.1.1 På civilisationens vulkan.....	24
4.1.2 Individualiseringen av den sociala ojämlikheten	26
4.1.3 Reflexiv modernisering.....	26
5. Metod	28
5.1 Val av metod.....	28
5.2 Vetenskapsteori	29
5.2.1 Hermeneutik	31
5.3 Kvalitativ metod	33
5.3.1 Kvalitativ textanalys	35
5.4 Metodvalets för- och nackdelar	37
5.4.1 För- och nackdelar med kvalitativ metod	37
5.4.2 För- och nackdelar med kvalitativ textanalys	39
5.5 Reliabilitet och validitet.....	41
5.6 Urval och avgränsningar	43
5.7 Etiska överväganden.....	44
5.8 Metodologiskt tillvägagångssätt	46
6. Metoddiskussion	48
7. Resultat och analys	49
7.1 Helhetsanalys	49
7.2 Analys av utvalda delar	54
7.2.1 Definitionsproblematik	55
7.2.2 Riskers eventuella realisation	64
8. Konklusioner	68

9. Diskussion	70
10. Referensförteckning.....	74
10.1 Litterära referenser	74
10.2 Elektroniska referenser	76

1. Inledning

1.1 Problemområdet

Vi är alla förtrogna med den där besynnerliga upplevelsen av lättnad och den plötsliga känslan av att ha fått ny kraft som uppstår, när vi efter lång tid av obehag, ängslan, mörka förningar, dagar fulla av oro och sömnlösa nätter till sist konfronteras med den verkliga faran: ett hot som vi kan se och ta på.¹

Bauman avser att det är en behagligare upplevelse för människor att stå inför ett verkligt hot än ett varseblivet. Det kan liknas med en oro för att drabbas av brott, en oro som hänger över människorna till den dag då oron blir till verklighet. Bauman menar att ångesten då transformeras till lättnad. Mitt intresse för studiens ämnesområde, hur människor uppfattar och påverkas av kameraövervakning, växte fram efter min genomförda studie om brottsförebyggande samhällsplanering under kursen Sociologisk fortsättningskurs. Där visade delar av resultatet att det möjligen är så att fysiska brottsförebyggande åtgärder i samhällsmiljön skapar otrygghet istället för trygghet, genom att fungera som en påminnelse till människorna om de risker som kan finnas i deras närhet.

Kameraövervakning har blivit en viktig komponent i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet, både internationellt och nationellt. Birgersson et. al menar i sin rapport *Brott, bebyggelse och planering* att upprinnelsen till ökade antalet övervakningskameror som brottsförebyggande åtgärd, daterar tillbaka till efterkrigstiden då brottsligheten ökade markant i England, precis som i Sverige. Vilket resulterade i en efterfrågan på effektiva brottsförebyggande åtgärder i den fysiska samhällsmiljön.² England beskrivs vid flertalet tillfällen som ett normgivande land vad gäller kameraövervakning. De har aktivt valt att använda just kameraövervakning som en

¹ Bauman, Zygmunt. (2007). *Flytande rädsla*. Daidalos: Göteborg. s. 7

² Birgersson, Tommy et. al. (1993). *Brott, bebyggelse och planering*. Boverket: Karlskrona. s. 40-41

primär brottsförebyggande och trygghetskapande åtgärd i deras samhällsplanering.³ Därmed fungerar de som en utgångspunkt och ett exempel att jämföra med när undersökningar utförs i Sverige av exempelvis BRÅ⁴, vilket de exempelvis lyfter fram i rapporten *Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte*.⁵ Där beskriver de hur kameraövervakning bedrivits i Birminghams stadskärna med avsikten att förebygga brott, fjorton kameror placerades ut till en början. Ett år efter utplacering gick det att konstatera att brottsligheten minskat på de gator med god kameratäckning, dock hade det skett en förflyttning då brottsligheten hade ökat i närliggande områden. Idag har stadskärnan mer än femtio övervakningskameror för att maximera kameratäckningen.

I Sverige har flera städer följt Birminghams exempel, när det har visat sig att brottsligheten har förflyttats har fler kameror placerats ut för att täcka ett större område. I BRÅ:s rapport gällande kameraövervakning i Landskrona så börjar de sin bedömning med ett förtydligande, Landskrona har följt flera av de rekommendationer som getts gällande kameraövervakning i särskilt brottsdrabbade områden. Därefter konstateras genom en jämförelse med England att tidigare utvärderingar av kameraövervakningen har visat att övervakningens brottsförebyggande möjligheter är begränsade, till och med obefintliga i vissa kontexter. I rapporten konstateras att kameraövervakningen har dålig effekt på brottsligheten, dock har den enligt efterforskning goda effekter på tryggheten. Då forskning kan välja vart och på vilket sätt den skall rikta sitt fokus, välja sitt forskningsobjekt, välja att undersöka och presentera dessa ur olika perspektiv ställer jag mig frågande till de val som gjorts vid tidigare utförda undersökningar kring kameraövervakningens effekter. Jag ställer mig också frågande till hur förförståelsen ser ut då denna sällan eller aldrig presenteras i rapporterna. I rapporten *Kameraövervakning i Landskrona* används följande påstående som en av utgångspunkterna: *Ge-*

³ Lindahl, Emma. (2009). *Kameraövervakning i Landskrona*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm. s. 10

⁴ Brottsförebyggande rådet

⁵ Blixt, Madeleine. (2003). *Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm. s. 15.

*nom att kamerorna signalerar förbättringar i miljön kan de öka tryggheten och den informella sociala kontrollen.*⁶ Vad sker när påståendet vänds, att kamerorna istället signalerar faror i miljön?

1.2 Problemformulering och syfte

Det finns ett antagande om att kameraövervakning både fungerar som en brottsförebyggande- och trygghetskapande åtgärd. Det har gjorts ett flertal undersökningar vad avser kameraövervakningens brottsförebyggande möjligheter, få undersökningar har dock utförts på den trygghetskapande sidan av övervakningen. Företeelsen tas snarare för givet. Vilken påverkan kameraövervakningen har på medborgarna genom sin visuella närvaro i det fysiska rummet är heller inte undersökt tidigare. Syftet med denna studie är att genom en kvalitativ textanalys, med Becks samhällsteori Risksamhället som teoretisk referensram, undersöka huruvida kameraövervakningen uppfyller sitt trygghetskapande syfte genom sin visuella närvaro i den fysiska miljön.

1.3 Disposition

Studien är indelad i tre delar, en inledande del där studiens valda forskningsproblem tillsammans med syfte och problemformulering introduceras. I samma del presenteras också studiens kontext och min förförståelse. Syftet med att placera dessa tidigt i studien är att jag anser att läsaren har nytta av att ha tagit del av dem tidigt vid genomläsning. I den inledande delen beskrivs också bakgrund med tillhörande centrala begrepp och tidigare forskning. I del två presenteras den valda metoden tillsammans med en redogörelse för studiens vetenskapsteoretiska- och kunskapsteoretiska utgångspunkt. Del två syftar till att skapa en förståelse för studiens teoretiska referensram och metodologiska tillvägagångssätt inför den sista och avslutande delen, där presenteras resultat och analys parallellt för att sedan sammanfattas under rubriken konklusioner. I det avslutande kapitlet diskussion lyfts avslutningsvis förslag fram på framtida intressanta forskningsområden i relation till den genomförda studien.

⁶ Lindahl, Emma. (2009). s. 8 och 10

1.4 Studiens kontext

Då den här studien innefattas av en hermeneutisk syn på kunskap är det av särskild vikt att skapa förståelse för dess kontext. Det för att kunna göra en så korrekt tolkning som möjligt under studiens arbetsprocess. Wallén förklarar att en forskare måste utföra sina tolkningar i förhållande till en kontext, vid en tolkning måste forskaren uppmärksamma den situation i vilken en text uppkommit. Som exempel lyfter Wallén fram Bibeln, hur skall vi idag förstå Bibelns texter, vad var författarnas avsikter och hur lästes den av dåtida läsare? Han sammanfattar det som att en innebörd måste tolkas mot ett större sammanhang, en kontext.⁷ Även Olsson och Sörensen förklarar vikten av att tolka innebörder mot ett större sammanhang och bekräftar därigenom Walléns resonemang.⁸ Bryman menar att kvalitativa forskare är mer benägna att ta upp deskriptiva detaljer i sina studier än de som bedriver kvantitativ forskning, kvalitativa studier innehåller vid flera tillfällen en detaljerad beskrivning av den miljö som studeras. Detta för att beskriva den kontext som människorna i studien interagerar i. Bryman förklarar vidare att en huvudsaklig anledning till att kvalitativa forskare använder sig av deskriptiva detaljer är att de vill betona en kontextuell förståelse av det sociala beteendet i anslutning till forskningsobjektet. Med det avser han att beteenden eller värderingar måste relateras till ett sammanhang, vi kan förstå en social grups beteende först när vi undersöker det i anslutning till den speciella miljö de är verksamma i.⁹

I den här studien består kontexten av särskilt brottsutsatta områden.¹⁰ Det är på dessa specifika platser kameraövervakning används som brottsförebyggande åtgärd. BRÅ beskriver att kameraövervakning troligtvis är en god investering för att öka upplevelsen av trygghet i ett bostadsområde, de me-

⁷ Wallén, Göran. (1996). *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*. 2:a uppl. Studentlitteratur: Lund. s. 34

⁸ Olsson och Sörensen. (2007). *Forskningsprocessen - Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. 2:a uppl. Liber: Stockholm. s. 101

⁹ Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2:a Uppl. Liber: Malmö. s. 363-364

¹⁰ Eriksson, Katarina. (2008). s. 54-55

nar att dessa åtgärder framförallt bör riktas till områden där människors uppfattning om en hög brottslighet dominerar. BRÅ förklarar också hur kameraövervakning kan förebygga brott på flera sätt, samtidigt som de i samma rapport lyfter fram åtgärdens låga påverkan på brottslighet vid allmänna platser.¹¹ Kameraövervakning beskrivs i flera av rapporterna som en åtgärd vars påverkan i den fysiska miljön riktar sig till människors upplevelser, den eventuella gärningsmannens varseblivning av en risk att bli påkommen och det eventuella offrets förnimmelse av trygghet. Dess upplevda risk att bli utsatt för brott skall genom kameraövervakning minskas. BRÅ beskriver också att kameraövervakning fungerar bäst i ett område där brottsligheten redan är hög, där menar de att den på bästa sätt kan påverka brottsligheten och tryggheten. Det är också viktigt att det i området går att uppnå så nära full kameratäckning som möjligt, det kan också krävas ökad belysning för att få ut full effekt av kameraövervakningen. Avslutningsvis avser de att kameraövervakning i områden där rådande förhållandena är relativt goda ger endast begränsade om några effekter.¹²

1.5 Förförståelse

En viktig del av en studie som genomförs genom ett hermeneutiskt förhållnings-sätt, är att klargöra och medvetandegöra forskarens förförståelse av forskningsproblemet.¹³ Patel och Davidson beskriver hur forskarens förförståelse inte skall ses som ett hinder i dennes arbetsprocess, utan istället som en tillgång:

Den hermeneutiske forskaren närmar sig forskningsobjektet subjektivt utifrån sin egen förförståelse. Förförståelsen, de tankar, intryck och känslor och den kunskap som forskaren har, är en tillgång och inte ett hinder för att tolka och förstå forskningsobjektet.¹⁴

Därmed vikten av att forskaren inte bara redogör för de tankar och känslor denna upplever för forskningsobjektet, utan även den kunskap som forskaren besitter av

¹¹ Welsh, C. Brandon och Farrington, P. David. (2007). *Kameraövervakning och brottsprevention*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm. s. 7

¹² Ibid. s. 10-11

¹³ Wallén, Göran. (1996). s. 11-12

¹⁴ Patel, Runa och Davidson, Bo. (2011). *Forskningsmetodikens grunder - Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4:e uppl. Studentlitteratur: Lund. s. 29

objektet sedan tidigare. Olsson och Sörensen beskriver att forskarens redogörelse för sin förförståelse är ett kvalitetskrav, forskaren bör därmed beskriva sina personliga erfarenheter av forskningsobjektet. De personliga erfarenheterna får inte över-skugga objektiviteten vad avser resultatolkningen. Skildringen av förförståelsen utgör arbetets utgångspunkt, det är den som visar vart jag som författare står vid studiens initiering.¹⁵

Under Samhällsvetarprogrammets tredje termin utförde jag en studie i kursen *Sociologisk fortsättningskurs*, då valde jag att behandla ämnet brottsprevention i samhällsplaneringen. Jag lade stort fokus på Becks teori om *Risksamhället* och vägde den mot de brottsförebyggande åtgärder som används i samhällsplaneringen. I den studien beskrev jag olika typer brottsprevention och vilken kategori de tillhör, social- eller situationell brottsprevention. Jag förklarade för min dåvarande handledare, att jag började ana att vissa typer av brottspreventioner möjligen leder till att människor blir påmind om de risker som existerar i den fysiska samhällsmiljön. Vi diskuterade ett tag och han förstod hur jag menade, han förklarade att det ibland finns de som efterfrågar högre staket runt förskolor. Problematiken är att den förskola som får ett högre staket löper en risk att pekas ut som farlig, människor kanske frågar sig varför just den förskolan har ett högre staket när andra inte har det. Staketet påminner människor om de eventuella risker som finns kring en förskola, är staketet i normalhöjd så är det möjligen så att tanken om att det finns en risk inte gör sig påmind. En ursprunglig tanke var då att den brottsprevention som syftar till öppna och färglösa ytor i den fysiska samhällsmiljön möjligen påminner om de risker som kan finnas där, dock så kräver det att människorna är medvetna om samhällsplaneringens intentioner med den skapade miljön. Det var i samband med det här som jag började reflektera över kameraövervakningens roll i sammanhanget, den finns i den fysiska miljön och människor är medvetna om vilka intentioner som finns bakom utplaceringen av den. Brottsprevention och trygghetskapande. Min dåvarande studies resultat mynnade därför ut och kan sammanfattas i frågan: Motverkar kameraövervakning sitt syfte, skapar den otrygghet? Påminns människor om de eventuella risker de står inför när de rör sig i den fysiska samhällsmiljön, när de ser en övervakningskamera?

¹⁵ Olsson och Sörensen. (2007). s. 64 och 69

Ur ett förförståelseperspektiv så ser jag min tidigare studie som en form av förstudie till det här arbetet. Jag har studerat brottsprevention, *Risksamhället* och rapporter som rör brottsförebyggande åtgärder i samhällsplaneringen utförda av bland annat Boverket, Polismyndigheten och BRÅ. Vad gäller mina egna tankar och känslor för mitt valda problemområde så tror jag att kameraövervakning leder till att människor påminns om att de rör sig i en fysiskmiljö där det finns risker. Där de kan utsättas för faror. Jag har tidigare arbetat som arrestantvakt hos Polismyndigheten Blekinge län samt som ronderande väktare för G4S. I de båda yrkesgrupperna var kameraövervakning i allra högsta grad ansluten till risker, dess syfte var att dels att förebygga brott dels att varna i god tid om något var på väg att hända. Den var också ämnad som en form av trygghetskapande åtgärd då jag i båda yrkesgrupperna påmindes om att jag stod under övervakning och därmed kunde få hjälp snabbt om något skedde. Under min värnplikt som hundförare på en ort i södra Sverige så ingick övervakningsuppdrag. Ett av arbetsmomenten gick ut på att övervaka genom uppsatta övervakningskameror i större område. Även här var syftet att förebygga eventuella intrång, kunna upptäcka en eventuell fara snabbt och att skapa trygghet för de militärer som rör sig i området. Med ovanstående personliga erfarenheter i åtanke så kopplar jag samman kameraövervakningen med en eventuell fara, en risk.

2 Bakgrund

I det här kapitlet sker inledningsvis en begreppsdefinition av de begrepp som är centrala för det här arbetet, vilka är trygghet och risk. Därefter presenteras arbetets bakgrund, där kameraövervakningens internationella utveckling presenteras först, för att sedan redogöra för den nationella utvecklingen av företeelsen. Den valda ordningen i det här kapitlet syftar till att skapa en förståelsegrund vad avser begreppen innan själva bakgrunden presenteras. På så vis får läsaren ett bättre utgångsläge vid genomläsning av min studie.

2.1 Centrala begrepp

2.1.1 Trygghet

Listerborn beskriver trygghet som en upplevd känsla, ett känslomässigt tillstånd. Hon menar vidare att känslor påverkas av flertalet faktorer, exempelvis spelar människors egen bakgrund och upplevelsemönster in. Vilket innebär att olika grupper av människor uppfattar trygghet på olika sätt, vad som upplevs som tryggt

för en yngre kvinna kan av en medelåldersman istället upplevas som otryggt¹⁶. Gill och Spiggs utvecklar resonemanget, de lyfter fram två tidigare använda definitioner av begreppet. Vilka visar på svårigheten med att använda olika studier i ett komparativt syfte. Den ena definitionen av trygghet berör känslor av säkerhet medan den andra beskriver känslor av oro. Problematiken ligger i orons subjektivitet, Gill och Spiggs menar att begreppet kan betyda olika saker för olika människor.¹⁷ Andersson menar att trygghet är ett sammansatt begrepp som inte låter sig definieras lätt. Vidare beskriver Andersson begreppet genom att hänvisa till människans subjektiva upplevelse, precis som Gill och Spiggs:

Individens subjektiva upplevelse är central för förståelsen och kan till exempel beskrivas i termer av lugn, kontroll, välbefinnande, tillit och frihet från hot. Samtliga är termer som var för sig har ett personligt innehåll beroende på vem som tillfrågas och i vilket sammanhang.¹⁸

Andersson menar att trygghetsbegreppet innehåller flera lager, vilka alla har olika påverkan på människor. Andersson förklarar att nationalencyklopedins definition av trygghet: Fri från oroande eller hotande inslag om företeelse som utgör del av människans omgivning.¹⁹ Andersson menar att oroande eller hotande inslag går att koppla till risken att utsättas för brott i stads- och tätortsmiljöer. Avslutningsvis beskriver Andersson att trygghetsbegreppet på grund av dess subjektivitet är oerhört svårt att definiera, vilket får konsekvensen att det är ytterst svårt att mäta människors upplevelse av trygghet.²⁰

Listerborn beskriver problematiken när det gäller forskning kring känslor. Hon menar att känslor är svåra att definiera som vetenskapliga begrepp, dock är känslor en viktig aspekt vad gäller sociala fenomen. Problemet med att definiera en känsla ligger i dess subjektiva och situationella karaktär. Trots att känslor upplevs och uppfattas olika av människor i samhället, det kan till och med uppfattas som provocerande att diskutera vissa former av känslor, är de likväl viktiga i forskningsdiskursen för att avtäcka hur maktrelationer uppstår och består i vardagssituatio-

¹⁶ Listerborn, Carina. (2002). *Trygg stad*. Chalmers: Göteborg. s. 74

¹⁷ Gill, Martin och Spiggs, Angela. (2005). *Assessing the impact of CCTV*. Home office research: London. s. 4-5

¹⁸ Andersson, Birgitta. (2008). Trygghet i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv. Boverket: Karlskrona. s. 1

¹⁹ Ibid. s. 2

²⁰ Ibid. s. 2

ner.²¹ Även Heber menar att trygghet är ett svårdefinierat begrepp, då det inkluderar de båda begreppen tillit och säkerhet. Heber förklarar det vidare genom ett exempel, trygghet kan uppnås då en människa har tillit till sina medmänniskor samtidigt som denne är säker och har möjligheten att skydda sig om ett brott skulle inträffa. Trygghet kan också förstås lättare om det förklaras genom begrepp som skapar otrygghet, nämligen oro, rädsla och risk. Heber menar att en del forskare beskriver otrygghet som synonymt med oro för brott, det till trots så uppnås inte trygghet genom att enbart minimera risken för brottsutsatthet. Trygghet kan säkras genom exempelvis ekonomiska medel, boende, sysselsättning, utbildning, fritid, hälsa, familj, umgänge och uppväxt. Det kan därmed röra sig om människors livsvillkor och hur de själva uppfattar dem.²² Det referenserna har gemensamt är deras beskrivningar av hur komplicerat det är att definiera trygghet, det andra är att de lyfter fram andra begrepp för att möjliggöra en definition av trygghet. Två av de begreppen är säkerhet och oro.

2.1.2 Risk

Med begreppet risk avser Heber en uppskattning av hur sannolikt det är att en händelse skall äga rum och vilka konsekvenser den i sådana fall bringar med sig.²³ Hollway och Jefferson beskriver risk på ett likartat sätt, de väljer dock att förklara det vidare genom att redogöra för forskningsdiskursen kring rädsla och risk. De menar att ett grundantagande bakom frågan *hur säker känner du dig när du går här i mörkret?* är att ju större risk människan står under ju räddare är den, likadant tvärtom. Hollway och Jefferson lyfter där efter fram nya strömningar i forskningsdiskursen som proklamerar att det inte finns ett givet förhållande mellan risk och rädsla. De avser att människor kan vara rädda utan att egentligen vara utsatta för en risk.²⁴ Enligt Heber kan en riskbedömning exempelvis föras samman med en oro för att bli utsatt för brott, i ett sådant sammanhang ökar riskbedömningen i omfång då fler faktorer behöver tas med beräkningen. Heber lyfter fram exempel på vad begreppet faktorer innefattar i sammanhanget, gärningsmannens styrka i förhållande till den egna styrkan, om det finns människor i närheten eller den fysiska omgivningens karaktär. Riskbedömningar görs ofta snabbt och omedvetet, då flera

²¹ Listerborn, Carina. (2002). s. 74

²² Heber, Anita. (2008). *En guide till trygghetsundersökningar – Om brott och trygghet*. Tryggare och mänskligare Göteborg: Göteborg. s. 11

²³ Ibid. s. 10

²⁴ Hollway, Wendy och Jefferson, Tony (1997). The Risk Society in an Age of Anxiety: Situating Fear of Crime. *The British Journal of Sociology* 48:2:pp. 255-266. s. 256

aspekter kan vara inberäknade och fungera som påverkansfaktorer på det slutgiltiga beslutet.

Heber menar att faktorerna avgör huruvida en riskbedömning resulterar i en under- eller övervärdering, vilket i sin tur resulterar i att den upplevda risken inte kontraherar med den faktiska risken.²⁵ Beck menar att det inte alltid är känt vem som är avsändaren av en risk, när vi utsätts för den eller om en risk överhuvudtaget existerar. Beck beskriver att det finns flertalet risker som människor utsätts för i samhället, i den brottspreventiva samhällsplaneringens kontext är exempelvis en sådan risk att bli utsatt för brott.²⁶ För att möta denna problematik skapas åtgärder för att förhindra att brott sker, för att skapa åtgärder måste därför riskerna som finns i den fysiska miljön bestämmas.²⁷ Beck avser risker som reella och konstituerade på samma gång, genom den samhälleliga perceptionen och konstruktionen. Vidare beskriver han att det pågår ett definitionskrig vad avser risker, det finns en intressekonflikt där vetenskapen spelar en central roll. Problematiken finns i att vetenskapen inte är värderingsfri, tvärtom menar Beck då han avser att den besitter en konservativ roll.²⁸

2.2 Kameraövervakningens utveckling i England

I forskningsrapporten *Assessing the impact of CCTV* har Gill och Spiggs på uppdrag av Home office gjort en undersökning av tretton olika projekt i England, där kameraövervakning har använts. Deras syfte har varit att kartlägga övervakningens effekter på brottslighet. Home office har för övrigt som syfte att bygga ett säkert, rättvist och tolerant samhälle.²⁹ Gill och Spiggs beskriver att kameraövervakning internationellt kallas för CCTV³⁰. Tekniskt så är CCTV en kamera som filmar, denna skickar sedan vidare det filmade materialet till en monitor som både visar och spelar in. Materialet kan antingen ses i realtid eller spelas upp i efterhand. Själva övervakningssystemet kan vara utformat på olika sätt, det kan exempelvis bestå utav

²⁵ Heber, Anita. (2008). s. 10

²⁶ Beck, Ulrich. (1998). *Risksamhället - På väg mot en annan modernitet*. Daidalos: Göteborg. s. 33-34 & Heber, Anita. (2008). s. 10

²⁷ Ibid. s. 45

²⁸ Ibid. s. 44-45

²⁹ Gill, Martin och Spiggs, Angela. (2005). s. 1

³⁰ Closed Circuit Television Systems

avancerade kameror med möjlighet till mörkerseende eller liknande till mer standardiserade apparater. CCTV är numera en etablerad och välkänd företeelse, dess syfte beskrivs i flertalet fall, framförallt genom begreppen brottsförebyggande och trygghetsskapande. I England etablerades CCTV omfattande under en relativt kort tidsperiod, dess regering avsatte en stor fond för att uppmuntra lokala aktörer att installera kameror.³¹ Gill och Spiggs beskriver hur 170 miljoner pund finansierade totalt 684 olika CCTV-projekt. Satsningen resulterade i att 10,000 kameror installerades på flertalet platser runt om i landet. Den stora satsningen, som även omnämns i den här studiens inledning, har varit en bidragande faktor till att England i dag är en av världens ledande nationer vad avser kameratäthet.³² Listerborn menar att CCTV ofta beskrivs som en kostnadseffektiv brottsförebyggande åtgärd, vilken kan hantera urbana problem samtidigt som det kan skapa fördelar ur ett konkurrensperspektiv genom sina trygghetsskapande möjligheter. På grund av CCTVs stora genomslagskraft har dess sektor blivit en snabbt växande industri.³³

Gill och Spiggs förklarar att flertalet undersökningar har genomförts gällande kameraövervakningens effektivitet, exempelvis har undersökningar gjorts i skilda miljöer för att sedan ingå i komparativa studier. Det har dock inte gått att definitivt avgöra huruvida den är effektiv eller ej. Resultaten av de olika undersökningarna har varierat kraftigt, ibland har de varit positiva, ibland negativa och andra gånger neutrala.³⁴ De beskriver vidare att undersökningar av kameraövervakning har olika syften, vilket är en av orsakerna till svårigheten att mäta dess effektivitet. Exempelvis undersöker de påverkan på brottslighet, rädsla för brott(trygghet), skrämseleffekt på eventuella gärningsmän, gripande av gärningsmän och förflyttning av brottslighet. När det gäller påverkan på brottslighet så menar Gill och Spiggs att kameraövervakning är olika effektiv beroende på i vilken miljö det används. Kameraövervakningen tenderar att lämpa sig bäst när det gäller bilbrott, bilstöld och

³¹ Listerborn, Carina. (2002). s. 114-115 & Gill, Martin och Spiggs, Angela. (2005). *Assessing the impact of CCTV*. Home office research: London. s. 1-2

³² Listerborn, Carina. (2002). s. 114 & Gill, Martin och Spiggs, Angela. (2005). s. 1

³³ Listerborn, Carina. (2002). s. 114-115

³⁴ Gill, Martin och Spiggs, Angela. (2005). s. 3

likartad brottslighet. Den var mest effektiv i samband med parkeringar, däremot gick det inte att konstatera någon övervakningsrelaterad effekt i stadskärnor och bostadsområden. BRÅ bekräftar att kameraövervakning har störst effekt vid övervakning av parkeringar. De menar också att det finns en liten eller ingen effekt på brottsligheten när övervakningen sker i anslutning till stadskärnor eller torg, vilket visats genom utförda undersökningar i Helsingborg och Malmö.³⁵ Efter att ha konstaterat att kameraövervakningens effektivitet är kontextbunden så synar Gill och Spiggs dess förmåga att lindra rädslan för brott. De inleder, precis som BRÅ, med att beskriva definitionsproblematiken vad avser trygghet i anslutning till kameraövervakning. De lyfter fram två tidigare använda definitioner av begreppet och visar då på svårigheten att använda olika studier i ett komparativt syfte:

This question is foremost in the minds of policy makers, but 'fear of crime' has a range of possible definitions. While some studies define it in terms of 'feelings of safety', others are concerned with 'worry about being a victim of crime'. However, neither definition is perfect. Whilst feelings of safety can be influenced by a range of different factors, many of which are unaffected by crime, levels of worry are highly subjective and 'worry' can mean different things to different individuals.³⁶

Gill och Spiggs menar att trygghetsbegreppet ofta delas upp i två kategorier i undersökningar, den ena berör känslor av säkerhet medan den andra beskriver känslor av oro. Problematiken ligger i orons subjektivitet. Gill och Spiggs menar att begreppet kan betyda olika saker för olika människor.³⁷ Vidare förklarar de att mycket av den senare forskningen av kameraövervakning riktar sitt fokus till säkerhetsaspekten, det finns dock även här en problematik. En del av dessa undersökningar beskriver i sitt resultat att kameraövervakning gör att människor känner sig säkra. Gills och Spiggs menar dock att resultatet egentligen visar att övervakningen gör de som redan känner sig säkra säkrare.³⁸ Avslutningsvis klargör Gill och Spiggs att de

³⁵ Gill, Martin och Spiggs, Angela. (2005). s. 3-4 & ³⁵ Blixt, Madeleine. (2003). s. 6-7

³⁶ Ibid. s. 4-5

³⁷ Ibid. s. 4-5

³⁸ Ibid. s. 5

undersökningar som gjorts för att bekräfta eller dementera kameraövervakningens effektivitet ger en förvirrad bild. Flera undersökningar visar på kameraövervakningens effektivitet samtidigt som det finns lika många vilka åskådliggör dess ineffektivitet. Dessutom beskriver Gill och Spiggs hur inte en enda av de genomförda undersökningarna tog in flera aspekter, det går därmed inte att klargöra huruvida det är kameraövervakningen som ger effekt eller om det är någonting annat som påverkar.³⁹

2.3 Kameraövervakningens utveckling i Sverige

Det finns två typer av brottsförebyggande åtgärder, den ena är social brottsprevention som syftar till att förändra människan och på så vis förhindra brott. Exempelvis genom tidiga insatser i skolan när eventuell problematik åskådliggörs. Social brottsprevention är kortfattat ett arbete vars syfte är att påverka en eventuell brottslings motivation till att begå en brottslig handling. Återkopplas den kortfattade beskrivningen till skolans roll i brottspreventionen kan moral och etik nämnas som viktiga aspekter i lärandet.⁴⁰ Den andra formen av brottsförebyggande åtgärder benämns situationell brottsprevention, vilka syftar till att hindra brottslingar från att begå brott i den rådande situationen. Exempelvis genom att använda hänglås. Situationell brottsprevention analyserar inte eventuella sociala aspekter av en gärningsman, syftet är enkelt beskrivet att hindra densamma från att begå handlingen i samma stund som denne försöker utföra den. Mer konkret innebär det att brottspreventiva förhållanden skapas inför en eventuell situation där omständigheterna anses vara lämpliga för att begå ett brott, målet blir då att se till att brottet inte blir värt att begå för gärningsmannen. Detta kräver att brottet upplevs som svårt och att risken är stor, samtidigt som vinsten av brottet upplevs som liten.⁴¹ Sammanfattningsvis kan den sociala brottspreventionen ses som en långsiktig och individanpassad lösning medan situa-

³⁹ Gill, Martin och Spiggs, Angela. (2005). s. 9

⁴⁰ Birgersson, Tommy et. al. (1998). *Brott, bebyggelse och planering*. Boverket: Karlskrona. s. 53-54 och 57-58 & Listerborn, Carina. (2002). s. 116-117

⁴¹ Birgersson, Tommy et. al. (1998). s. & Listerborn, Carina. (2002). s. 116-117

tionell brottsprevention är en kortsiktig lösning och mer generell. Ett hänglås förblir ett hänglås oavsett vilken bakgrund gärningsmannen har.⁴²

Enligt statistik i NTU 2011 innebär en utsatthet för brott, antingen att människan själv blivit utsatt eller en närstående, en högre upplevelse av otrygghet⁴³. Därmed utgår det trygghetsskapande arbetet i stor utsträckning från att förebygga brott som i sin tur skall säkrar upplevelsen av trygghet. En fråga som går att ställa i samband med ovanstående i åtanke är: Varför används situationell brottsprevention i så hög utsträckning när den i flertalet fall beskrivs som en kortsiktig lösning på ett större bakomliggande problem?⁴⁴ En aspekt av svaret på frågan är de signaler som skickas till människor som befinner sig i området, forskning har bekräftat att ett område där fönsterrutor är hela och där buskage och andra växtligheter hålls i ordning utsätts i mindre utsträckning för brottslighet. Kortfattat kan en välskött fysisk boendemiljö fungera som en brottsprevention, tillika kan ett område där den fysiska miljön är åsidosatt bli objekt för brottslighet. Listerborn beskriver hur teorin *Fixing broken windows* presenterades under 1980-talet. Där lyftes effektiva brottsförebyggande åtgärder fram, Wilson och Kellings idéer fick uppmärksamhet efter att New York gick från en kriminellt tungt belastad plats till en turistattraktion. De menade att orsakskedjan mellan söndriga fönsterrutor och sovande berusade människor på trottoaren är kort.⁴⁵ Kameraövervakning antas besitta en liknande effekt som ett välskött buskage, det skickar signaler om att området är omhändertaget och att det därmed inte är en plats för brottslig aktivitet. I rapporten *Kameraövervakning i Landskrona* beskrivs fyra olika sätt varpå övervakningen kan fungera i brottsförebyggande syfte:

- Genom att avskräcka från brott då potentiella gärningspersoner upplever risken för upptäckt som större.

⁴² Listerborn, Carina. (2002). s. 116-117

⁴³ Irlander, Åsa och Hvitfeldt, Thomas. (2012). s. 14

⁴⁴ Eriksson, Katarina. (2008). s. 6-9

⁴⁵ Listerborn, Carina. (2002). s. 113-114

- Genom att öka den verkliga sannolikheten för upptäckt genom att polis och åklagare använder de inspelade bilderna för att utreda och bevisa brott.
- Genom att avbryta pågående brott i de fall då kamerorna är kopplade direkt till en kommunikationscentral och polisen på det sättet kan infinna sig på rätt tid och plats.
- Genom att kamerorna signalerar förbättringar i miljön kan de öka tryggheten och den informella sociala kontrollen.⁴⁶

Vilket visar betydelsen av en välskött fysisk miljö. I rapporten beskrivs också att forskningsutvärderingar utförts av BRÅ gällande internationell forskning kring kameraövervakningens effekt på brottsfrekvens, resultatet visade att det hade en liten, men inte signifikant, effekt på brottsfrekvensen i stadskärnorna. Utvärderingen visade också att kameraövervakning framförallt har effekt på planerad brottslig verksamhet, brottslighet som sker spontant så som exempelvis våldsbrott i samband med alkoholintag sker oavsett om platsen är övervakad eller ej.⁴⁷ Kameraövervakningen som testades i Landskrona under året 2007, syftet till att undersöka vilka effekter övervakningen hade på brottsfrekvensen och på upplevelsen av trygghet. Våldsbrotten var under kameraövervakningen oförändrade, de begicks i samma utsträckning och det gick inte att tyda att det hade skett en form utav förflyttning av brotten. Brotten begicks även på de övervakade platserna. Rapporten konstaterar att övervakningen inte hade någon märkbar effekt på våldsbrotten.⁴⁸ Vad avser tryggheten utfördes en enkätundersökning, där resultatet visade att flertalet av respondenterna upplevde en ökad trygghet i samband med kameraövervakningen. Av de tillfrågade upplevde ca 90 % kameraövervakningen som ganska bra eller mycket bra, ungefär hälften av de tillfrågade upplevde en större trygghet sedan kamerorna hade installerats. Ungefär 40 % menade att tryggheten inte hade påverkats och 7 % ansåg att de kände sig än mer otrygga sedan införandet av kamerorna. En intressant aspekt av undersök-

⁴⁶ Lindahl, Emma. (2009). s. 8

⁴⁷ Ibid. s.18

⁴⁸ Ibid. s. 25

ning är att trots att de anmälda våldsbrotten hade ökat med 70 % så ansåg 30 % av respondenterna att brottsligheten hade minskat i området. Det gick dock att konstatera att det var framförallt äldre som menade att brottsligheten hade minskat, troligtvis är det så för att de rör sig i området mindre och då framförallt på kvällarna till skillnad från ungdomar. I rapporten utfördes också jämförelser med engelsk forskning av deras satsningar på kameraövervakning, det då England fungerat som normgivande nation när det gäller kameraövervakning. Exempelvis presenteras delar av Browns rapport *CCTV in town centres - Three case studies* som exempel på engelsk forskning vilken används i komparativt syfte vid svenska undersökningar av kameraövervakning. Browns undersökning riktar fokus mot kameraövervakning i stadskärnor, i bland annat städerna Newcastle och Birmingham. Lika så *Reducing crime on the London underground - An evaluation of three pilot projects*, vilket är en undersökning av Webb och Laycock som evaluerat tre genomförda pilotprojekt inom kameraövervakning i England. Dessa utfördes bland annat i Londons tunnelbanestationer.⁴⁹

Webb och Laycock menar att forskningsresultatet visar att kameraövervakningen inte fick den tänkta effekten att sänka brottsstatistiken gällande antal utförda brott, den snarare bekräftar att denna typ av brottsförebyggande åtgärd är kortsiktig. De effekter som går att se sker strax efter installerandet av kameran, dock återgår brottsfrekvensen till sitt normaltillstånd efter en tid. Avslutningsvis går det att konstatera att nära hälften av invånarna känner sig tryggare och mindre utsatta för brott, trots att våldsbrottsfrekvensen hade ökat i tätorten.⁵⁰ Mycket av aktuell forskning gällande kameraövervakning avser övervakning av stadskärnor i städer eller större tätorter, lägenhetskomplex, parkeringshus och kollektivtrafik. Tre av de fyrtiofyra undersökta kameraövervakningarna i rapporten *Kameraövervakning och brottsprevention* skedde i bostadsområden.⁵¹ Övervakningskameror är i flertalet fall pla-

⁴⁹ Lindahl, Emma. (2009). s. 9-10 & Blixt, Madeleine. (2003). s. 15 och 54-55

⁵⁰ Lindahl, Emma. (2009). s. 9,10 och 35

⁵¹ Welsh, C. Brandon och Farrington, P. David. (2007). *Kameraövervakning och brottsprevention*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm. s. 25

cerade vid öppna platser för att täcka så stor yta som möjligt, problematiken har dock visat sig vara att det blir svårt att uttyda människan på ett sådant sätt att det går att göra en identifiering. Vilket gör att polisen sällan har användning för filmat material som bevisning då de håller för låg kvalitet.⁵² I undersökningen användes metaanalys som verktyg för att mäta ut effekten av övervakningen, dessutom ställdes krav tidigare utförd kameraövervakning för att de skulle tas med i forskningsutvärderingen. I rapportens resultat konstaterar författarna att kameraövervakning lämpas bäst till övervakning av parkeringsplatser då de där har en betydande effekt på bilinbrott. Vad avser annan brottslighet går det att se att Storbritanniens kameraövervakning har en något större brottsförebyggande effekt, det kan vara sammankopplat med deras aktiva val och satsningar inom området. Avslutningsvis förklarar de att det finns flera faktorer som har verkan på brottslighet, flertalet av dessa är sociala och det går att tyda skillnader mellan olika bostadsområden.⁵³

3. Tidigare forskning

I det här kapitlet presenteras tidigare forskning i form utav en vald vetenskaplig artikel, en vetenskaplig avhandling och en vetenskaplig rapport. "Plats för trygghet" är en rapport av Boverket, vars syfte är att undersöka kvinnors trygghet i relation till brottsprevention. "Trygg stad" som är en vetenskaplig avhandling vilken också ämnar undersöka hur relationen mellan kvinnor och brottsförebyggning ser ut. Den vetenskapliga artikeln "Crime victimization: Its extent and communication" behandlar människors riskuppfattning relaterat till den reella risken.

3.1 Flerskiktad trygghet

Rapporten *Plats för trygghet*⁵⁴ beskriver att planeringen och utformningen av det fysiska rummet blir svårt då det finns skilda uppfattningar om trygghet, exempelvis kan en åtgärd skapa trygghet för en grupp samtidigt som den skapar otrygghet för en annan. Genom rapporten har också författarna kunnat bekräfta att kvinnor känner sig otrygga i större utsträckning än män i den fysiska samhällsmiljön, de är den

⁵² Lindahl, Emma. (2009). s. 30-31

⁵³ Welsh, C. Brandon och Farrington, P. David. (2007). s. 20 och 25

⁵⁴ Boverket. (2010). *Plats för trygghet*. www.boverket.se. Sökdatum: 2012-03-13

kategori som i störst utsträckning planerar sin färd genom det fysiska rummet utfall att en eventuellt hotfull situation uppstår. Rapporten konstaterar också att det finns en skillnad mellan yngre och äldre människor vad avser det individuella förhållandet till trygghet, de äldre väljer i högre utsträckning att stanna hemma om de upplever otrygghet. De yngre människorna däremot förändrar istället sin färdväg genom den fysiska miljön för att undvika platser de upplever som otrygga.⁵⁵ Flertalet utförda trygghetsundersökningar eller forskning inom samma område använder ett genusperspektiv, alternativt ett åldersperspektiv. Syftet är att undersöka varför ovan nämnda skillnader uppstår ur trygghetssynpunkt mellan könen, alternativt ålder.⁵⁶ Även Listerborn behandlar trygghet ur ett genusperspektiv i sin vetenskapliga avhandling. Det framkommer också i samtliga rapporter att kvinnor är otrygga i större utsträckning än män, 26 % av kvinnorna upplever en otrygghet till skillnad från männen där 6 % upplever detsamma. Det finns också en tendens till att äldre människor, framförallt äldre kvinnor, är mer otrygga än yngre människor. Boverket beskriver i sin rapport hur dess resultat tydligt visar att trygghet är kopplat till särskilda platser. Det har också gått att säkerställa vilka typer av åtgärder på dessa platser som ger en trygghetskapande effekt:

- Går att överblicka.
- Ger kontakt med omgivningen.
- Är befolkade.
- Går att orientera sig i.
- Blandar vägar och bebyggelse.
- Är välskötta.⁵⁷

Flera av de åtgärder Boverket lyfter fram vilka besitter trygghetskapande effekt på fysiska platser har gemensamt att människor finns i närheten, att en eventuell gärningsman är medveten om att platsen är fullt synlig för exempelvis ett närliggande bostadsområde. I NTU⁵⁸ som BRÅ utför årligen konstaterar de, vilket de gör i flertalet rapporter, att trygghet är ett komplext begrepp som behöver mätas på bred basis för att täcka in samtliga element. De förklarar vidare att de mäter dels upplevd otrygghet i samband med utomhusvistelse vid mörker men också otrygghet i samband med risk för bilinbrott eller villainbrott. Syftet med redogörelse är att beskriva begreppets olika delar och att klargöra att människors otrygghet kan skilja

⁵⁵ Listerborn, Carina. (2002). s. 2

⁵⁶ Listerborn, Carina. (2002). s. 4 & Boverket. (2010). *Plats för trygghet*. www.boverket.se. s. 11

⁵⁷ Boverket. (2010). *Plats för trygghet*. www.boverket.se. s. 9

⁵⁸ Nationella trygghetsundersökningen

sig åt, genom deras undersökningar skapar sedan BRÅ åtgärdsförslag till hur tryggheten kan stärkas i samhället. Då dessa förslag är utav en brottspreventiv karaktär, exempelvis i form av kameraövervakning eller larm, finns det strömningar som menar att de inte täcker upp alla aspekter av begreppet trygghet.⁵⁹ Listerborn är av en sådan åsikt, hon menar att människor som arbetar med stadsmiljöplanering har en tendens att enbart se till BRÅ:s beskrivningar om att brottsprevention skapar trygghet. Listerborn anser att andra alternativa lösningar behövs för att säkra tryggheten, brottsprevention är en del av flera. Vidare beskriver Listerborn att ett problem uppstår när BRÅ:s rekommendationer om fysiska åtgärder i stadsmiljön hamnar hos en stadsdelsförvaltning vars mål är att skapa en trivsamt och fungerande närmiljö för sina invånare. Åtgärderna som BRÅ rekommenderar är sällan synonyma med en trivsamt närmiljö, där stadsdelsförvaltningen ser estetik och design ser istället BRÅ möjligen eventuella otrygghetsskapande objekt som stör områdets öppna och synliga planlösning.⁶⁰

I dessa undersökningar går det också, precis som nämns ovan, att konstatera att trygghet är ett tillstånd som upplevs på skilda sätt. Vilket gör att det också krävs olika typer av åtgärder för att skapa trygghet för olika kategorier av människor.⁶¹ Det går också att konstatera genom de kvantitativa undersökningarna att män och kvinnor utsätts för brott i lika stor utsträckning, dock är det en betydande skillnad vad avser brottstyp. Män utsätts framförallt för personrån, bedrägerier och våldsbrott, kvinnor å andra sidan drabbas oftare av sexualbrott, trakasserier och hot. En viktig aspekt av brottsutsattheten är att den brottstyp män drabbas oftast sker utomhus, i den fysiska stadsmiljön. Brotten som kvinnor utsätts för sker framförallt inomhus, gärningen utförs också i stor utsträckning av någon närstående person. Dock säger samma statistik att det framförallt är kvinnor som upplever otrygghet i den fysiska stadsmiljön. Det går här att uttyda en paradox, skillnaden mellan könen vad avser brottsutsatt borde generera en större otrygghet bland män i den fysiska stadsmiljön, då de utsätts för brott utomhus i större utsträckning.⁶² Samma under-

⁵⁹ Irlander, Åsa och Hvitfeldt, Thomas. (2012). *NTU 2011 - Om utsatthet, trygghet och förtroende*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm. s. 52

⁶⁰ Listerborn, Carina. (2002). s. 7-8

⁶¹ Irlander, Åsa och Hvitfeldt, Thomas. (2012). s. 12

⁶² Ibid. s.12

sökning beskriver att drygt en sjättedel av Sveriges befolkning upplever otrygghet, samtidigt upplever tre fjärdedelar av befolkningen att brottsligheten har ökat.⁶³

Det finns ytterligare en aspekt av trygghetsdiskursen, det går att uttyda skillnader vad avser boendeområde. Det finns en differens mellan vilka typer av brott som begås i olika slag av bostadsområden, det finns också en skiljaktighet i hur ofta en och samma människa utsätts för brott. BRÅ har undersökt denna företeelse närmre i sin rapport *Otrygghet och segregation*, vars syfte är att undersöka betydelsen av bostadsområde vad avser upplevelsen av trygghet. I undersökningen lyfts forskning fram som visar att tidigare brottsutsatthet tydligt genererar en ökad otrygghet, lika så påverkar faktorer så som att personer i ens direkta närhet blivit utsatta för brott.⁶⁴ I rapporten lyfts det också fram att boende i hyresrätter upplever större otrygghet. Kortfattat beskriver rapporten att en människa som bor i ett såkallat fattigt grannskap upplever otrygghet i större utsträckning än en människa som bor i ett rikt grannskap. I områden där invånarna engagerar sig i samhället, genom att exempelvis rösta, är upplevelsen av trygghet högre.⁶⁵ I utsatta områden är röstningsfrekvensen betydligt lägre än i övriga områden. Resursstarka människor upplever inte otrygghet i lika stor utsträckning som resurssvaga, vilket forskningsartikeln här under beskriver närmre. I utsatta områden bor framförallt resurssvaga människor. Rapporten visar att otrygghet och segregation hör samman genom analyser av insamlad kvantitativ data. Som förslag lyfts olika former av fysiska brottspreventionsåtgärder fram, exempelvis kameraövervakning.⁶⁶

3.2. Förskjutning mellan reell risk och upplevd risk

I forskningsartikeln *Crime victimization: Its extent and communication*⁶⁷ behandlas frågan om huruvida den upplevda risken av att bli utsatt för ett brott stämmer överens med den reella risken. Pease et. al menar att det är svårt att förutse var och när ett brott sker då detta ständigt varierar. I forskningsartikeln beskrivs en undersökning som BCS⁶⁸ utfört där syftet varit att skapa förutsättningar för att förutse var

⁶³ Irlander, Åsa och Hvitfeldt, Thomas. (2012). s. 52-53

⁶⁴ Eriksson, Katarina. (2008). *Otrygghet och segregation*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm. s. 6

⁶⁵ Ibid. s. 7

⁶⁶ Ibid. s. 8-9

⁶⁷ Pease, Ken et. al. (2003). Crime Victimization: Its Extent and Communication. *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (Statistics in Society)* 166:2:pp 247-252.

⁶⁸ British Crime Survey

och när brott sker. BCS samlade därför in statistik för att därigenom kunna avgöra vilka människor i samhället som löper störst risk att bli utsatta för brott.⁶⁹ I BCS undersökning har det visat sig att den grupp i det engelska samhället som löper störst risk är de förmögna, dock visar undersökningen samtidigt att de förmögna är minst oroliga.⁷⁰ Vidare visar undersökningen vilken grupp som är överlägset oroligast över att bli utsatta för brott:

There is often a mismatch between the probability of suffering crime and the fear of crime, with the elderly having by far the lowest rate of victimization and yet worrying about crime about as much as, if not more than, everyone else/---/.⁷¹

De äldre är i betydligt större utsträckning oroliga över att bli utsatta för brott jämfört med övriga deltagare i BCS undersökning. I artikeln presenteras en möjlig orsak till varför den här paradoxen skapas, genom att de äldre människorna i samhället är mer oroliga för att bli utsatta för brott bestämmer de sig också för att utföra olika rutiner som minskar risken att bli utsatta. Som exempelvis att stanna hemma efter mörkrets inbrott.⁷²

En annan paradox som behandlas i artikeln är den om områden där de boende är invånare med låginkomst eller behov av socialhjälp. Dessa människor tenderar att få sina hem utsatta för inbrott i stor utsträckning, detta då de inte har någon säkerhetslösning i sitt hem. Då låginkomsttagare eller människor med socialhjälp saknar resurser till tekniska lösningar som exempelvis larm eller kameraövervakning blir deras hem lämpliga mål för inbrott i kontrast till hemmen med brottsförebyggande åtgärder.⁷³ Pease et. al har i en tidigare undersökning märkt tendenser till att människor som blivit utsatta för brott upplever händelsen som mindre allvarlig än de som inte blivit utsatta för brott. De menar vidare att genom rädslan för brottsutsatt-het skapas en föreställning om hur det är att bli utsatt för ett brott som är mer skadlig än den reella upplevelsen.⁷⁴ Pease et.al har i sin undersökning också påvisat att människor som redan har blivit utsatta för brott löper en större risk att bli brottsutsatta igen. Det finns flera faktorer som gör det möjligt, exempelvis att den brottsut-

⁶⁹ Pease, Ken et. al. (2003. s. 247-248

⁷⁰ Ibid. s. 249

⁷¹ Ibid. s. 249

⁷² Ibid. s. 249-250

⁷³ Ibid. s. 250

⁷⁴ Ibid. s.250

satta människan bor i ett område med hög brottsfrekvens. Eller att brottet som människan utsattes för visade att det finns anledningen till ett andra brott, exempelvis genom att ett första inbrott visade att det bodde en resursstark människa i bostaden och därmed kan gärningsmannen anta att det kommer nya föremål av värde inom en snar framtid för att ersätta de stulna. En annan situation som möjliggör vad Pease et.al beskriver som *repeat victimization* är hustrumisshandel. De menar att kvinnor i flera fall stannar kvar hos sina misshandlande män och därmed fastnar i en ond cirkel av upprepad brottsutsatthet.⁷⁵

4. Teoretisk referensram

I det här kapitlet redogörs för Becks teori Risksamhället, vilken utgör den här studiens teoretiska referensram. Inledningsvis motiveras valet av teori för att sedan följas upp av en övergripande presentation av Becks samhällsteori. Därefter sker en redogörelse av de tre olika delar som Beck valt att dela upp Risksamhället i.

4.1 Val av teori

Jag motiverar mitt teorival genom Rieneckers och Jørgensens beskrivning av hur författaren bör tänka vid sitt teorival, vilket jag närmare redogör för nedan.⁷⁶ De menar att i uppsatser är teorin underordnad problemformuleringen, empirin och uppsatsens argumentation. Rienecker och Jørgensen avser att det är först efter att en bra problemformulering är skapad som sökandet efter lämplig teori blir möjligt. Det då teorin skall ha ett lämpligt perspektiv i anslutning till problemområdet och den skall dessutom kunna förklara delar av det som uppsatsen ämnar besvara.⁷⁷ I min studie är det valda problemområdet kameraövervakning och dess trygghetskapande möjligheter. En viktig aspekt av forskningsområdet är de risker som människor upplever i den fysiska miljön, det då dessa kan vara en faktor som motiverar övervakningen. Becks samhällsteori om *Risksamhället* gör utförliga beskrivningar av risker i anslutning till det moderna samhället. Vidare förklarar Rienecker och Jørgensen att en uppsats teori kan ha olika funktioner,

⁷⁵ Pease, Ken et. al. (2003). s.250-251

⁷⁶ Rienecker, Lotte och Jørgensen, S. Peter. (2008). Att skriva en bra uppsats. 2:a uppl. Liber AB: Malmö. s. 280

⁷⁷ Ibid. s. 283

bland de funktioner de nämner så är mitt val motiverat genom framförallt två av dem. Det ena är att använda teorin som en förklaring till studiens resultat, det vill säga att den fungerar som ett tolkningsredskap och även i legitimerande syfte. Den andra funktionen som min teori besitter är i form av empiri, det vill säga att min teori även är ett objekt för studien.⁷⁸ Under den teoretiska referensramens redogörelse har jag vid två tillfällen valt att referera till Andersen och Kaspersens beskrivningar av Becks samhällsteori *Risksamhället*. Jag har valt att referera till dem, trots tillgång till primärkällor, för att lyfta fram betydelsen av deras beskrivningar för min studie då de underlättat och även skapat hjälpt mig hitta nya perspektiv hos källmaterialet.

4.1 Risksamhället

Beck har delat upp sin samhällsteori i tre olika delar, han benämner dem *På civilisationens vulkan: risksamhällets konturer*, *Individualiseringen av den sociala ojämlikheten: slutet på industrisamhällets traditionella levnadssätt* och *Reflexiv modernisering: om vetenskapens och politikens generalisering*.⁷⁹ Därav indelningen av kapitel under det här teoriavsnittet, när jag skriver ut exempelvis andra delen av Becks samhällsteori *Risksamhället* så avser jag *Individualiseringen av den sociala ojämlikheten: slutet på industrisamhällets traditionella levnadssätt*. Under den här underrubriken sker en övergripande beskrivning av Becks samhällsteori. Beck författade *Risksamhället* med flertalet katastrofer i åtanke, han nämner som exempel de två världskrigen, Auschwitz, Nagasaki, Harrisburg, Bhopal och avslutningsvis Tjernobyl. Beck menar att flera katastrofer har riktats mot en specifik grupp människor, så som judar, kvinnor, färgade eller olikänkande. Dock så skedde det en förändring i samband med katastrofen i Tjernobyl, dess effekt påverkade alla oavsett rådande förhållanden. På så vis blev katastrofen gränsöverskridande på flera sätt, nationella gränser spelade inte längre någon roll precis som klasstillhörighet. Den faktor som var avgörande i det här sam-

⁷⁸ Riencker, Lotte och Jørgensen, S. Peter. (2008). s. 280

⁷⁹ Beck, Ulrich. (1998). s. 27, 117 och 253

manhanget, vad gäller Tjernobyl, var vinden. Det vill säga att vindens färdriktning påverkade vilka som skulle drabbas. Beck beskriver hur Tjernobyl och atomvapen besitter farans makt, genom den kan de upphäva alla moderna skyddszoner och differentieringar. Det är för dessa element oväsentligt hur höga en nations murar är, hur vass taggtråden är eller hur bra övervakningen av nationens gränser fungerar. Oavsett vilka skydd som står i bruk av nationen så kommer alla att drabbas om de finns i vindens riktning. Vidare förklarar han att farans makt inte har någonting att göra med de radioaktiva utsläppens omfattning, det väsentliga är att alla kan drabbas. En annan viktig aspekt av den moderna faran, risken, är att den inte alltid går att förnimma rent visuellt, det är heller inte alla människor är medvetna om faran. Beck menar att vetenskaperna och experter genom sitt strikta förhållningsätt till sanning döljer de faror som finns.⁸⁰ I kombination med det får media och liknande element en betydande roll i tolkandet av risker, människorna kan inte förnimma riskens omfång, den är inte visuellt synlig. Därmed blir medias definition av risker den grund som människorna kan bygga sin kunskap på. Hur media eller experter väljer att porträttera risken blir därmed avgörande för människors uppfattning av dess storlek och betydelse.⁸¹

4.1.1 På civilisationens vulkan

Beck menar att människan i det moderna samhället skapar risker parallellt med rikedom. Med det avser han att det är människan genom den tekniska och ekonomiska utvecklingen som skapar ett scenario där risker produceras. De stora faror som finns i form av exempelvis atomkraft eller kärnkraftverk är skapade av människan, dessa har genererat vinster i form utav avancerade produktionskrafter men har på samma gång genererat katastrofer. De är därmed tvåeggade företeelser som både för utvecklingen framåt och samtidigt hotar att förstöra den.⁸² Andersen och Kaspersen beskriver Becks risk-samhälle som en teori med fokus på den förstörelse av den naturliga och mänskliga miljön som uppstått i industrialismens efterdyningar. Vars efter-

⁸⁰ Beck, Ulrich. (1998). s. 11 och 13

⁸¹ Ibid. s. 33 och 34

⁸² Ibid. s. 29-30

dyningar är skapade av exempelvis användning av kemikalier i industrin och jordbruket, utsläpp av industriella avfallsprodukter, kärnkraftsolyckor, skogsdöd, miljöförstöring av hav, sjöar och vattendrag, utrotning av växt- och djurarter, uppluckring av ozonlagret samt den globala växthuseffekten.

Andersen och Kaspersen menar att Beck avser dessa risker som oavsiktliga konsekvenser av industrisamhället, Beck har beskrivit det som att vi lever i de oavsiktliga konsekvensernas tidsålder. Summan av dessa risker utgör den grund varpå Beck beskriver den nya samhällstypen ifrån.⁸³ De gör därefter avslutningsvis en fördjupad förklaring av Becks sammanfattande beskrivning av Risksamhället, industrisamhället där rikedomar producerades har vidareutvecklats till det han beskriver som risksamhället, där istället risker produceras.⁸⁴ En annan viktig aspekt som Beck lyfter fram i den första delen är riskbegreppets pluralism av definitioner. Beck beskriver det kausala förhållande som upprättas i risksituationer mellan aktuella och eventuella skadeverkningar, vilket resulterar i en nära intill oändlig mängd av tolkningsmöjligheter. Genom de olika tolkningsalternativen blir det svårt att gripa det reella, det blir svårt att se vad som utgör en faktisk risk.⁸⁵ Beck menar att den vetenskapliga rationalitetens anspråk på att objektivt kunna fastslå hur riskabel en risk är, ständigt motbevisar sig själv. Beck använder ett korthus som metafor, han menar att det är byggt av spekulativa antaganden vilka när som helst kan rasera. Vidare menar Beck att forskare påverkas av den kontext inom vilken de verkar. Vilket i anslutning till metaforen ovan skapar ett scenario där forskare måste förhålla sig till en osäker och dåligt grundad kontext.⁸⁶ Vidare beskriver Beck att allmänhetens kritik och oro grundar sig i stor utsträckning på dialektiken mellan experter och motexperter. Utan vetenskapliga argument och vetenskaplig kritik av presenterade argument så blir de verkanlösa.⁸⁷ Beck fortsätter sin diskussion om definitionsproble-

⁸³ Andersen, Heine och Kaspersen, Lars Bo. (2007) Klassisk och modern samhällsteori. 3:e uppl. Studentlitteratur: Lund. s. 349

⁸⁴ Andersen, Heine och Kaspersen, Lars Bo. (2007). s. 349 & Beck, Ulrich. (1998). s. 11

⁸⁵ Beck, Ulrich. (1998). s. 45

⁸⁶ Ibid. s. 42-43

⁸⁷ Ibid. s. 44

matik genom att leda in den i ett nytt område, riskmedvetenhet. Beck menar att risker inte existerar så länge vetenskapen väljer att förneka dem⁸⁸.

4.1.2 Individualiseringen av den sociala ojämlikheten

I den andra delen av *Risksamhället* beskriver Beck hur klassamhället har försvunnit i samband med risksamhällets uppkomst. Kortfattat beskriver det här kapitlet hur samhället såg ut under industrisamhället sett till olika faktorer så som kön, ekonomi, utbildning och familj. Därefter redogör Beck vad som sker med dessa faktorer när industrisamhället får lämna plats för risksamhället. Beck menar i ett vidareutvecklat resonemang att summan av moderniseringsriskerna och den sociala otryggheten utgör risksamhällets politiska och sociala dynamik. Han fokuserar framförallt på sociala ojämlikheter, vilket innebär att Beck redogör för klass, kön, ekonomi och utbildning. Dessa faktorer flätas samman i flera av hans resonemang, exempelvis hur kvinnor inte fick ta del av arbetsmarknaden tidigare eller hur utbildning påverkar en människas ekonomi. En del av faktorerna har fungerat som viktiga element i tidigare forskning inom den här studiens valda ämne, exempelvis i form av kvinnors trygghet i den fysiska samhällsmiljön. Dock är de elementen inte aktuella för den här studien vilket resulterar i att den andra delen av *Risksamhället* renderas inaktuell. Den kortfattade presentationen av *Risksamhällets* andra del syftar till att visa på tankekedjan kring min studie, för att på så vis motivera mitt urval vad gäller textdelar i den valda teoretiska referensramen.⁸⁹

4.1.3 Reflexiv modernisering

I den tredje delen av *Risksamhället* bearbetar Beck den vetenskapliga sidan av problematiken han lyft fram i första och andra delen. Syftet är att redogöra för dess ansvar och hur dess roll fungerar i relation till riskerna som skapats efter industrisamhällets slut, det sker också genom att Beck reflekterar över eventuella framtidsscenario. I den tredje delen finns redogörelser som

⁸⁸ Beck, Ulrich. (1998). s. 99

⁸⁹ Ibid. s. 119

den här studien riktar sitt intresse till, speciellt kring Becks beskrivning av vetenskapens uppdrag att definiera risker samtidigt som den också skall lösa dem.⁹⁰ Vidare beskriver Beck att så länge som vetenskapen lyckas hantera och lösa problemen, hantera sina fel, misstag samt den kritik vilken riktas mot den så behöver det inte innebära att den förlorar sin trovärdighet. Beck beskriver att vetenskapen kan genom sitt hanterande upprätthålla anspråket på att besitta monopol vad gäller rationalitet gentemot den ickespecialiserade allmänheten⁹¹.

Dock avser han samtidigt att det pågår en förändring som försvårar för vetenskapens översittarposition vad avser riskhanteringen. Det sätt genom vilket riskerna på vetenskaplig nivå kan göras tillgängliga för att bearbetas beskrivs som vetenskapskritik, framstegskritik, expertkritik och teknikkritik. Beck menar att genom det här förfarandet förstörs de traditionella möjligheterna för vetenskapen att hantera felen internt, vilket resulterar i att nya former av arbetsfördelning tvingas fram mellan vetenskap, praktik och offentlighet. Beck menar kortfattat att kritik är en av nycklarna till att förmå vetenskaperna att erkänna de risker som finns. Han lyfter fram miljörelsen som ett talande exempel, han menar att den offentliga kritiken som framförts av naturskyddsföreningar länge uppfattades som framstegsfientliga argument eller otidsenliga. När de däremot följde upp sin kritik med forskning inom miljön presenterad på ett sätt som alla kunde förstå ledde det till en allmän protest mot industrialiseringen och teknifieringen. Beck menar att det är den offentligt framförda kritiken av den hittillsvarande utvecklingen som driver expansionen framåt.⁹²

Vidare beskriver Beck att flera hot under samtiden inte är direkt synliga eller till och med osynliga. Därmed krävs det, vilket Beck benämner som, varseblivningsredskap. Han menar att redskapet innefattar teorier, experiment och mätinstrument. Användandet av redskapet är nödvändigt för att

⁹⁰ Beck, Ulrich. (1998). s. 259

⁹¹ Ibid. s. 265

⁹² Ibid. s. 266 och 268-269

överhuvudtaget kunna tolka och göra hoten synliga. Beck lyfter därefter fram en problematik i sammanhanget, han menar att det är vetenskapen som är med i tredubbel mening i uppkomsten av risker. Först genom att samhället använder vetenskapernas resultat, vidare är det vetenskapen som bidrar med kunskapen huruvida ett problem skall uppfattas och framställas som ett problem eller ej.⁹³ Avslutningsvis menar Beck att vetenskapen förlorat sanningen, han beskriver det genom metaforen om hur ett barn förlorar lunchpengarna. Med det avser han att sanningen tidigare fanns där, för att nu plötsligt vara borta. Beck förklarar att där vetenskapens tidigare verkade genom att förkunna och kontrollera sanningen så har det nu sekulariserats under processen av förvetenskapligande. Beck avser att vetenskapen har blivit en aktiv del av samhället, den verkar i en kontext där påtryckningar från samhällsaktörer finns. Vilket i förlängningen har resulterat i att vetenskapen lämnat sitt arbete i sanningens tjänst. Beck beskriver hur det nästan har blivit pinsamt att fråga en forskare om sanningen, han menar att det kan jämföras med att fråga en präst om gud.⁹⁴

5. Metod

Det övergripande syftet med det här kapitlet är att göra det möjligt för läsaren att bedöma studiens tolkningar och resultatets rimlighet samt dess överförbarhet.⁹⁵ Inledningsvis presenteras studiens metodval tillsammans med dess syfte. Genom att påminna läsaren om studiens syfte skapas en bättre inblick och en ökad förståelse för det gjorda metodvalet. Därefter redogörs den valda metoden för min studie, kvalitativ textanalys, tillsammans med dess för- och nackdelar. Avslutningsvis diskuteras de urval och avgränsningar som har gjorts under arbetets gång tillsammans med en redogörelse för det tänkta tillvägagångssättet.

5.1 Val av metod

Syftet med det här arbetet är att undersöka huruvida kameraövervakning motverkar dess tänkta trygghetsskapande syfte. För att undersöka ovanstående tänkta företeelse har kvalitativ textanalys valts som arbetets metod.

⁹³ Beck, Ulrich. (1998). s. 270

⁹⁴ Ibid. s. 275-276

⁹⁵ Patel, Runa och Davidson, Bo. (2011). s. 131

Metodvalet har grundats i tanken om att generalisera vad gäller människors upplevda risk och därmed också deras behov av trygghetskapande åtgärder. Det tolkas sedan mot de reella riskerna och kameraövervakningens resultat vad gäller brottsförebyggning för att erhålla en abstraherad förståelse av dess trygghetskapande möjligheter. Beck redogör i sin teori för människors upplevelser av en eventuell risk i relation till en reell risk. Klyftan mellan dem är av intresse i den här studien då den möjligen skapar en rädsla som inte korrelerar med den verkliga risken. Jag ämnar därmed undersöka hans samhällsteori *Risksamhället*⁹⁶ för att på så vis erhålla kunskap gällande förhållandet mellan upplevd och reell risk relaterat till trygghetsbegreppet. Textanalyser kan ske på en mängd olika sätt, de kan exempelvis vara antingen kvalitativa eller kvantitativa till sin karaktär. Jag har valt att undersöka de utvalda och aktuella texterna för det här arbetet ur ett kvalitativt perspektiv. Därmed är det den kvalitativa textanalysen som används som metod, det på grund av det specifika utvalda källmaterialet i form utav teori, rapporter, avhandlingar och texter.⁹⁷

5.2 Vetenskapsteori

Vetenskapsteorin avser behandla hur vetenskaplig kunskap bildas, prövas samt undersöka vilken roll den besitter i samhället. Thurén beskriver det kortfattat som att vetenskapen söker sanningen. Problematiken som finns i vetenskapens strävan efter sanning är att den samtidigt ständigt söker utveckling. Thurén menar att förhållningssättet gör att gårdagens sanningar kan bli morgondagens osanningar, vilket resulterar i att forskaren aldrig kan veta något säkert. Då dagens sanningar är provisoriska, kan de behöva förkastas efter morgondagens upptäckter.⁹⁸ Vidare beskriver Thurén att det har uppkommit två aktörer vars syfte är att överkomma vetenskapens paradox. Lösningen på problemet anses bland annat finnas i forskningens reproducerbarhet, det vill säga möjligheten att utföra en likartad undersökning flera

⁹⁶ Beck, Ulrich. (1998).

⁹⁷ jfm. Esaiasson, Peter et. al. (2003). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 2:a uppl. Norstedts juridik: Stockholm. s. 233

⁹⁸ Thurén, Torsten. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. 2:a Uppl. Liber: Malmö. s. 9-10

gångar och ändå uppnå samma resultat.⁹⁹ Wallén menar också att det finns en pågående diskussion inom vetenskapsteorin där två aktörgrupper går att uttyda. Den ena består utav vetenskapsteoretiker som anser att det är möjligt att nå tillförlitlig kunskap oberoende av forskarna. I den andra gruppen finns sociologer som anser att det är maktförhållanden och forskarkollegors acceptans som klassificerar vad som är god forskning.¹⁰⁰

Vid en snabb överblick skulle exempelvis vetenskapsteoretikerna kunna kopplas samman med ett positivistiskt synsätt på vetenskapsteori och forskningssociologerna med ett hermeneutiskt synsätt. Thurén menar dock att en sådan sammankoppling skulle vara felaktig, det som ofta beskrivs som de två aktörerna i den vetenskapsteoretiska diskussionen utgör de två motsatta extrempunkterna. Med den beskrivningen avser Thurén att forskare många gånger befinner sig någonstans mitt emellan, exempelvis är moderna forskare som bygger på positivismen i allmänhet väl medvetna om problematiken att nå säker kunskap.¹⁰¹ En epistemologisk frågeställning ämnar redogöra för vad som skall betraktas som kunskap inom ett ämnesområde. Bryman beskriver att en särskilt viktig del av den epistemologiska frågeställningen är att undersöka huruvida den sociala verkligheten kan beskrivas genom att tillämpa ett naturvetenskapligt förhållningssätt. Med det avser Bryman att forskaren bör kontrollera huruvida det är möjligt att undersöka den sociala verkligheten genom samma principer, metoder och verklighetsbild som dem inom naturvetenskapen. Är det inte möjligt så kan ett positivistiskt förhållningssätt uteslutas som kunskapsteoretisk utgångspunkt.¹⁰² Det är av betydelse att lyfta fram Thurén, Wallén och Brymans redogörelser av vetenskapigt synsätt för att redogöra för min tankekedja vad gäller valet av ett hermeneutiskt förhållningssätt under studiens genomförande.

⁹⁹ Thurén, Torsten. (2007). s. 16

¹⁰⁰ Wallén, Göran. (1996). s. 11-12

¹⁰¹ Thurén, Torsten. (2007). s. 16

¹⁰² Bryman, Alan. (2011). s. 29-30

5.2.1 Hermeneutik

Med ett hermeneutiskt förhållningssätt till den bedrivna forskningen avses ett tolkande arbetsätt, vilket av Bryman presenteras som ett alternativ till positivismen.¹⁰³ Patel och Davidson går ett steg längre i sin beskrivning där de lyfter fram hermeneutik som positivismens raka motsats.¹⁰⁴ Grundidén till en tolkande metod är att det behövs en strategi som tar hänsyn till skillnader mellan människor och naturvetenskapens studieobjekt. En strategi som Bryman menar är nödvändig för att lyckas fånga upp den subjektiva innebörden av sociala handlingar, handlingar som inte kan beskrivas genom ett naturvetenskapligt förhållningssätt till forskningen.¹⁰⁵ Därmed passar ett hermeneutiskt förhållningssätt i anslutning till kvalitativ studie väl för den här studien, då den ämnar undersöka människors upplevelse av kameraövervakning som trygghetskapande åtgärd. Patel och Davidson menar att hermeneutiken syftar till att tolka och skapa förståelse för mänskliga handlingar, livsytringar, och spåren av dessa på ett likartat vis som vetenskapen tolkar språkliga utsagor och texter. De menar att den mänskliga existensen kan förstås och tolkas genom det mänskliga språket, både skriftligt och uttalat.¹⁰⁶

Thurén lyfter fram likartade tankemönster, dessutom presenterar han vanliga argument som anhängare till hermeneutiken använder mot positivismen. Precis som Patel och Davidson beskriver så menar Thurén att ett av huvudargumenten är att människor är tänkande och kännande varelser med både vilja och målsättning. Då den handlande människan består utav flera handlingsmönster så anser jag att det hermeneutiska förhållningssättet är att föredra för att på så vis fånga upp flera nyanser. I en positivistisk undersökning så anses forskarens roll vara oväsentlig, det är studieobjektet i sig som är av intresse och vart forskarens intresse i frågan ligger är inte avgörande för studien.¹⁰⁷ Patel och Davidson menar att i en hermeneutisk undersökning

¹⁰³ Bryman, Alan. (2011). s. 32

¹⁰⁴ Patel, Runa och Davidson, Bo. (2011). s. 28

¹⁰⁵ Bryman, Alan. (2011). s. 32

¹⁰⁶ Patel, Runa och Davidson, Bo. (2011). s. 28-29

¹⁰⁷ Thurén, Torsten. (2007). s. 79

så skall forskaren vara öppen, subjektiv och engagerad. Forskarens egna intresse och avsikt med undersökningen är väsentlig och måste därmed också redogöras, exempelvis i form utav ett förförståelsekapitel.¹⁰⁸ Även Wallén, precis som Olsson & Sörensen och Thurén, beskriver vikten av att forskaren artikulerar och gör sin egen förförståelse medveten, framförallt vilken förkunskap forskaren besitter.¹⁰⁹ Därmed kapitlet ovan gällande förförståelse, på så vis påvisas den kunskapsgrund som fanns inför arbetet och vilka erfarenheter jag besitter utav kameraövervakning i relation till risker och trygghet. Vidare redogör också Wallén och Olsson & Sörensen för hermeneutikens tolkning och förståelse av sociala handlingar, dock förklarar de mer utförligt innebörden av begreppet tolkning i sammanhanget och vilken funktion det kan fylla i en undersökning.

Med tolkning avses ett studium av innebörder. Dessa innebörder kan finnas i form utav exempelvis texter, symboler, handlingar eller upplevelser.¹¹⁰ För den här studien är flera innebörder av intresse, dels genom upplevelser av kameraövervakning och av brottsutsatthet men också av de handlingar som sker innan och efter upplevelserna. Wallén, och Patel & Davidson beskriver samtliga att hermeneutiken avser undersöka helheten, vilket i anslutning till ett forskningsproblem kallas holism. Patel & Davidson beskriver det kortfattat som att helheten är mer än summan av forskningsproblemets olika delar, forskaren sätter totaliteten i relation till de olika delarna och pendlar mellan perspektiven för att på så vis få en ökad förståelse. Wallén beskriver det som att varje nytt textavsnitt som forskaren läser kan leda till ett nytt sätt att tolka föregående avsnitt. Avslutningsvis beskriver Patel och Davidson hur själva forskningsprocessen kan se ut genom ovanstående beskrivning, forskaren som tolkar en text börjar med att läsa boken i sin helhet. Därefter undersöks specifikt utvalda delar av den, dessa undersöks sedan mot helheten genom att forskaren pendlar mellan olika perspektiv. På samma vis kan forskaren pendla mellan subjektets perspektiv(boken) och objektets per-

¹⁰⁸ Patel, Runa och Davidson, Bo. (2011). s. 29

¹⁰⁹ Wallén, Göran. (1996). s. 33-34 & Olsson och Sörensen. (2007). s. 100 & Thurén, Torsten. (2007). s. 60

¹¹⁰ Wallén, Göran. (1996). s. 33 & Olsson och Sörensen. (2007). s. 99-100

spektiv(forskaren). Därmed vikten av att implementera och medvetandegöra forskarens förståelse, den blir då ett aktivt verktyg under tolkningsprocessen.¹¹¹ Genom att studera Risksamhället och utföra en helhetsanalys av den kan jag erhålla en kunskap om dess kontext, varför och i vilket sammanhang Beck författade det teoretiska verket. Därefter sker en analys av utvalda delar, vilka anses passande för att undersöka kameraövervakning och dess trygghetskapande möjligheter.

5.3 Kvalitativ metod

Larsen beskriver att det är viktigt för forskaren att reflektera noggrant över vad syftet är med den tänkta studien, för att på så vis kunna göra ett bra metodval. Exempelvis så fungerar metoderna på olika sätt vad gäller insamling av data, den typ av data forskaren erhåller under sin studie är direkt relaterad till den valda metoden.¹¹² Olsson och Sörensen menar att varje forskningsproblem kan belysas ur två perspektiv, kvantitativt eller kvalitativt. Forskaren måste väga för- och nackdelar med varje metodkategori mot vad forskaren önskar få reda på genom sin studie. På så vis kan forskaren bestämma vilken metod som lämpar sig bäst för studiens tänkta forskningsproblem.¹¹³ Ejvegård bekräftar detta genom att beskriva vikten av forskarens medvetenhet vad gäller metodval under sin strävan efter vetenskaplighet.¹¹⁴ Då jag i den här studien avser undersöka huruvida kameraövervakning motverkar sitt tänkta trygghetskapande syfte, så lämpar sig en tolkande kvalitativ metod väl. Vid en första anblick på de olika forskningsstrategierna kan det tyckas som att den kvantitativa metoden hänger sig till forskningsproblem som är mätbara, medan den kvalitativa inte gör det. Bryman menar att det finns en sådan tendens men att skillnaderna går djupare än så, han menar att det för många författare och forskare skiljer sig åt vad gäller den kunskapsteoretiska grundvalen. Därefter redogör Bryman kort för att en kvantitativ forskningsmetod framförallt är en forskningsstrategi som betonar

¹¹¹ Wallén, Göran. (1996). s. 33 & Patel, Runa och Davidson, Bo. (2011). s. 29-30

¹¹² Larsen, Ann Kristin. (2007). *Metod helt enkelt - En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Gleerups: Malmö. s. 21-22

¹¹³ Olsson och Sörensen. (2007). s. 13

¹¹⁴ Ejvegård, Rolf. (2009) *Vetenskaplig metod*. 4:e uppl. Studentlitteratur: Lund. s. 33

kvantifiering vad gäller insamlandet och analys av data. Till skillnad från en kvalitativ forskningsstrategi som istället betonar ord och inte kvantifiering.¹¹⁵

Wallén beskriver att en kvalitativ studie syftar till att förklara av vilken karaktär en företeelse är, hur den skall identifieras. Olsson och Sörensen utvecklar Walléns resonemang, de menar att kvalitativa studier är forskningsprocedurer som ger beskrivande data. Det vill säga människors egna skrivna eller talade ord och observerbara beteenden. Olsson och Sörensen menar vidare att det som är unikt med kvalitativ forskningsmetodik är begreppet karaktär, det syftar till att beskriva hur exempelvis en företeelse är konstruerad. Kortfattat beskriver de det som att kvalitet är en karaktär, eller en egenskap, hos ett forskningsobjekt medan kvantitet är mängden av en egenskap. Kvalitativ forskningsmetodik syftar till att systematisera kunskap om en företeelse.¹¹⁶ Då jag ämnar undersöka av vilken karaktär människors upplevelse av kameraövervakning är så lämpar sig en kvalitativ ansats väl, genom en kvalitativ textanalys kan jag relatera olika källmaterial till varandra för att på så vis skapa en ökad kunskap.

Wallén beskriver behovet av kvalitativ metod utifrån fyra huvudskäl. Bland dessa huvudskäl nämns att kvalitativa studier görs för att tolka från del till helhet, han menar att sammanhang och funktion behövs när det enbart finns tillgång enstaka fynd, fragment eller ofullständig information. Han menar också att kvalitativa studier behövs för att beskriva sådant som är vagt, mångtydligt, subjektivt så som upplevelser och känslor. Som exempel nämner Wallén begreppet trygghet, vilket utgör en central del av den här studien. Avslutningsvis lyfter Wallén fram innebörder och symboler, dessa kan innehålla dolda och underförstådda delar som bäst tolkas genom en kvalitativ metod.¹¹⁷ Larsen beskriver likartade skäl till en kvalitativ metod som Wallén, exempelvis konstaterar hon att en kvalitativ metod är lämplig när

¹¹⁵ Bryman, Alan. (2011). s. 40-41

¹¹⁶ Olsson och Sörensen. (2007). s. 65

¹¹⁷ Wallén, Göran. (1996). s. 33 & Patel, Runa och Davidson, Bo. (2011). s. 73

forskaren önskar nå en helhetsförståelse.¹¹⁸ Därmed valet av kvalitativ textanalys som metod, genom det metodologiska tillvägagångssättet där texten analyseras i både sin helhet och i delar skapas en större förståelse för det studerade problemområdet. Vilket även Olsson och Sörensen beskriver, de lägger dock till att forskaren under en kvalitativ undersökning bör inta ett förutsättningslöst förhållningssätt till sin studie. Med det avser de att forskaren försöker möta situationer som om de alltid vore nya.¹¹⁹

5.3.1 Kvalitativ textanalys

Esaiasson et. al beskriver metoden kvalitativ textanalys genom att konstatera vikten av att ställa frågor till texten som undersöks för att sedan söka svar på dem:

Det handlar om att läsa aktivt, att ställa frågor till texten och att se efter om texten, eller man själv, kan besvara dessa frågor.¹²⁰

Inom den valda metoden finns det olika tillvägagångssätt, ett av dessa är att ha förutbestämda frågor till de texter och litterära verk som skall undersökas inom studien.¹²¹ I den här studien har frågorna framförallt bestått av vad trygghet innebär och vad skillnaden mellan upplevda och faktiska risker medför. Frågorna kan betraktas som tematiska områden som källmaterialet har kontrollerats emot för att kunna lyfta ut intressanta delar. Esaiasson et. al förklarar att den kvalitativa textanalysen börjar med en övergripande problemställning precis som all annan forskning. Det är sedan lösningen på den generella problemställningen som skall sökas genom textanalysen. Esaiasson et. al lyfter fram vikten av det är forskaren som berättar en historia med hjälp av texten, det är inte texten som berättar en historia för forskaren.¹²² Genom att applicera tidigare den teoretiska referensramen och det valda källmaterialet på ett annat område berättar jag en historia genom texten. Texten utgör källmaterial som relateras till en ny kontext. Metodvalet motiveras genom Esaiassons beskrivning av den kvalitativa textanalysens förmåga att skaffa en helhetsförståelse av ett ämne. Han menar att metoden är lämplig då forskaren anser att en helhetsförståelse av texten är viktigare än enbart summan av dess delar.¹²³

¹¹⁸ Larsen, Ann Kristin. (2007). s. 22-23

¹¹⁹ Olsson och Sörensen. (2007). s. 63

¹²⁰ Esaiasson, Peter et. al. (2007). s. 237

¹²¹ Ibid. s. 237

¹²² Ibid. s. 243

¹²³ Ibid. s. 237

Genom Esaiassons förklaring ämnar jag skaffa en helhetsförståelse av *Risksamhällets* beskrivningar av människors upplevelse av risker, för att sedan överföra dessa till företeelsen kameraövervakning och dess tänkta trygghetskapande syfte. För att erhålla en ökad förståelse för den förda diskursen kring människors upplevelse av risker och trygghet, studeras och analyseras den valda teoretiska referensramen *Risksamhället* tillsammans med annat aktuellt källmaterial, framförallt i form av rapporter och undersökningar av BRÅ och vetenskapliga avhandlingar kring trygghet och risker. Detta sker genom den kvalitativa metoden textanalys. Syftet är att få till stånd en form av komparativ studie där Becks samhällsteori vägs mot annat källmaterial så som vetenskapliga avhandlingar och rapporter. Centralt för de litterära källorna är att de undersöker människors upplevelser av trygghet eller risker. Utöver den ovan nämnda litteraturen studeras skriven dokumentation om trygghetskapande arbete inom samhällsplaneringen. För att sedan validera och skaffa ytterligare förståelse för ämnet studeras utvalda referenser från exempelvis BRÅ, Boverket, Polismyndigheten och för ämnet passande vetenskapliga artiklar och tidskrifter om trygghet, risker och kameraövervakning. Dessa studerades utifrån den valda teoretiska referensramen där frågor ställs till materialet med utgångspunkt i begreppen trygghet, kameraövervakning och risk i relation till trygghetskapande åtgärder i den fysiska miljön. Eventuella engelskspråkiga referenser i form av vetenskapliga artiklar eller liknande behålls i sitt originalspråk då de presenteras i form av citat, detta för att minimera risken att deras ursprungssyfte försvinner genom en översättning.

En kvalitativ textanalys kan genomföras på två specifika vis, antingen genom en helhetsanalys eller en delanalys. Jag har valt att genomgå den här studien genom en helhetsanalys, vilken i sin tur kan delas in i tre olika faser, tre utförandemoment. Den första fasen utförs genom att forskaren bestämmer ett problemområde, Holme och Solvang förklarar att det kan röra sig om ett mer eller mindre systematiskt eller styrt urval. De menar att det ofta är så att forskaren vid genomläsning av ett material fastnar för olika tematiska delar som sedan bildar en grund för utformandet av studiens frågeställning.¹²⁴ I den här studien har de tematiska delarna bestått utav risker och trygghet. Textstycket som matchat de två temana har sedan utgjort grund i skapandet av frågeställningar. Dessa utgör sedan den andra fasen i en hel-

¹²⁴ Holme, Magne Idar och Solvang Krohn Bernt. (1997). *Forskningsmetodik - Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. 2:a uppl. Studentlitteratur: Lund. s. 141

hetsanalys, det sker genom att det problemområde som valt ut konkretiseras.¹²⁵ Exempelvis undersöks i vilken kontext texten är författad och vad det har för betydelse i relation till den här studien. Den tredje fasen kännetecknas av en systematisk analys av studiens material, vilket delvis kan utföras genom att besvara de frågor som ställs till material i enlighet med Esaiassons beskrivning. Det finns dock fler aspekter av den systematiska analysen, forskaren analyserar de delar som anses vara relevanta för problemområdet. Viktiga punkter i materialet noteras under tiden, viktiga påståenden lyfts ur texten och citat analyseras och sammanställs med övrig urlämnad data. Med de olika bitarna läggs sedan en form av pussel där syftet är att skapa en helhetsbild av problemområdet som studeras.¹²⁶ Genom att välja källmaterial, pusselbitar, som utgör olika perspektiv på en likartad kontext skapas en möjlighet att pussla samman en helhetsbild av kameraövervakningens trygghetskapande möjligheter.

5.4 Metodvalets för- och nackdelar

5.4.1 För- och nackdelar med kvalitativ metod

Bryman förklarar att det finns kritik mot ett kvalitativt metodval. Exempelvis lyfter han fram att vissa kvantitativa forskare menar att kvalitativa undersökningar är alltför impressionistiska och subjektiva, med vilket de avser att det är forskarens egna uppfattning om vad som är viktigt som styr undersökningens riktning. Detta trots att förhållandet med respondenten vid exempelvis en intervju blir nära och personligt. De menar också att en kvalitativ forskare har en tendens att starta sin studie med ett relativt öppet förhållningssätt, vilket gör att frågeställningar först efter hand preciseras och därmed blir det svårt för läsaren att förstå varför området eller temat valdes till att börja med.¹²⁷ Dock har denna kritiken bemöts under studiens kapitel gällande förförståelse och hermeneutik. Ett öppet förhållningssätt matchar en kvalitativ studie väl, speciellt i förhållande till en kvalitativ textanalys som avser analysera texters helhet och delar. Kvantitativa forskare menar också att kvalitativ forskning är svår att replikera då studierna ofta är beroende av forskarens uppfinningsrikedom samt att de har en tendens att vara ostrukturerade.

¹²⁵ Holme, Magne Idar och Solvang Krohn Bernt. (1997). s. 141

¹²⁶ Ibid. s. 142

¹²⁷ Bryman, Alan. (2011). s. 368

rerade. I kvalitativ metodik är det forskaren som är det viktigaste redskapet vid datainsamlingen, därmed blir det forskaren själv som väljer vilket ämne som skall belysas, vilket oftast grundas i personliga intressen.¹²⁸ I den här studien är min förförståelse och mitt intresse redogjort i ett tidigt skede. Därigenom får läsaren en förståelse för min ståndpunkt och kan sedan ha den med sig vid genomläsning av studien.

Larsen förklarar att en nackdel med kvalitativa metoder är svårigheten att generalisera, vilket Bryman bekräftar genom att förklara att det är svårt att generalisera utöver den situation som studien är utförd i. En del representanter av kvantitativt förhållningssätt menar att det är omöjligt för kvalitativa forskare att generalisera, det då undersökningen enbart innehåller ett eller två fall. De frågar hur det skulle vara möjligt för dessa två att representera ett flertal. Bryman håller med kritiken, han menar att kvalitativ metodik inte kan generalisera, då två fall inte är representativa. Bryman menar att kvalitativ forskning inte skall generalisera sina resultat till befolkningen utan skall istället generaliseras till teori. Vidare beskriver Bryman att det finns de som ställer sig emot den här kritiken, Williams menar att kvalitativa forskare kan göra vad han beskriver som måttliga generaliseringar.¹²⁹ Den här studien riktar sitt fokus till begreppet överförbarhet som även det presenteras av Bryman, vars syfte är att skapa täta beskrivningar. Överförbarhet ämnar överföra tendenser från ett mindre sammanhang till ett större.¹³⁰ Avslutningsvis menar Bryman att kvalitativ forskning besitter bristande transparens, med det avser han att det är svårt att tyda vad forskaren egentligen har gjort i sin studie. Som exempel lyfter Bryman fram urvalskapitel i studier, dessa är normalt betydligt mer detaljerade i en kvantitativ studie där urvalet redovisas grundligt. I en kvalitativ studie erhåller urvalskapet inte samma uppmärksamhet.¹³¹ Jag har ett urvalskapitel som klargör vilken urvalsstrategi som använts när jag insamlat källmaterial under arbetet med studien.

¹²⁸ Bryman, Alan. (2011). s. 368-369

¹²⁹ Bryman, Alan. (2011). s. 369 & Larsen, Ann Kristin. (2007). s. 27

¹³⁰ Bryman, Alan. (2011). s. 354-355

¹³¹ Ibid. s. s370

Den kvalitativa metodens styrkor finns bland annat i dess möjligheter att greppa en företeelses helhet, att skapa en helhetsförståelse. Närheten till materialet som undersöks leder också till att forskaren får en bättre uppfattning av det material som undersöks. Själva forskningsförfarandet är också mer öppet och flexibelt vid en kvalitativ metod, vilket leder till att studien kan byta riktning och formas om vid behov. En kvantitativ metod kräver struktur och har inte samma möjligheter att forma om forskningsupplägget efterhand, det skulle ses som ett tecken på metodologisk svaghet. Därmed passar en kvalitativ metod väl i anslutning till den här studien, den kvalitativa textanalysen kräver ett öppet förhållningssätt där undersökningen kan ändra riktning vid behov. Olsson och Sörensen menar också att den kvalitativa metoden är flexibel till sin karaktär, de förklarar vidare att den kvalitativa forskningsansatsens resultat går på djupet och gäller för specifika kontexter. Vilket även Bryman betonar, han beskriver vidare att kvalitativ forskning lyfter fram specifika deskriptiva detaljer i sina studier för att på så vis visa i vilken kontext en företeelse verkar.¹³² Wallén precis som Larsen vidareutvecklar resonemanget genom att redogöra att en kvalitativ metod är att föredra när en företeelse är vag eller mångtydig, exempelvis i form utav känslor eller upplevelser.¹³³ Trygghet är en människas upplevelse, en känsla. Det kan därmed vara svårt att definiera vad trygghet är, det då företeelsen är precis som Wallén beskriver, vag eller mångtydig. Därmed vikten av att använda en kvalitativ ansats för att undersöka texter som behandlar begreppet.

5.4.2 För- och nackdelar med kvalitativ textanalys

Svagheter som finns vad avser en kvalitativ textanalys är den validitetsproblematik kring referensmaterialet som kan uppstå, synnerligen vad gäller elektroniska referenser.¹³⁴ För att möta denna problematik har referenserna kontrollerats genom deras egna referenslistor, på så sätt har också nya refe-

¹³² Holme, Magne Idar och Solvang Krohn Bernt. (1997). s. 79-81 & Olsson och Sörensen. (2007). s. 13 & Bryman, Alan. (2011). s. 363-364

¹³³ Wallén, Göran. (1996). s. 73 & Larsen, Ann Kristin. (2007). s. 27

¹³⁴ Esaiasson, Peter et. al. (2007). s. 248-249

rensers hittas som sedan kunnat tillföras till studien. Dessa har sedan i sin tur fungerat som ytterligare validitetsskapande källor. Dokument eller litteratur kan vara skapade för att uppnå någons ändamål, det vill säga att de kan vara skapta på ett sådant vis att upphovsmannens egna tolkningar är ledande i texten, vilket gör att forskningen inte är objektiv. Därmed vikten av att undersöka textförfattarnas förståelse och i vilken kontext de är konstruerade.¹³⁵ Då framförallt vetenskapliga rapporter använts i undersökningen, utöver litterära verk, finns en risk att dessa är författade på ett sådant sätt att texten belyser positiva delar av deras egna intressen och aktivt utelämnar eventuella negativa delar. Under läsning av rapporterna har dock inga sådana tendenser kunnat uttydas. Dokumenten kan också vara skapade för att besvara andra frågor än de som den här uppsatsen undersöker, dock är dessa rapporter gjorda för att undersöka aktuellt ämne, trygghetskapande åtgärder och risker.¹³⁶

Då jag ämnar undersöka vad som sker när begreppen upplevd trygghet och kameraövervakning förs samman, lämpar sig en kvalitativ metod väl. Det då det finns tidigare genomförd forskning kring kameraövervakning och trygghet i form av exempelvis *NTU 2006-2011* och *Assessing the impact of CCTV*. Dessa kan jag genom en kvalitativ textanalys undersöka för att sedan genom textanalysen analysera mitt valda område som ligger mitt mellan kameraövervakning och trygghet, i form utav övervakningskameran. Styrkorna med en kvalitativ textanalys består bland annat av att dokumenten och litteraturen som undersöks under arbetets gång har varit publicerade under en längre tid, vilket innebär att de har varit föremål för undersökning och prövning vilket gör att deras validitet ökar. Nyare och äldre källmaterial granskas, primärkällor har prioritet och sekundärkällors referensförteckningar undersöks för att bekräfta dess validitet. Det är också genom dokumenten och litteraturen möjligt att undersöka ett stort antal källor, dessa är inte bundna till tidsramar som exempelvis intervjurespondenter är. En kvali-

¹³⁵ Esaiasson, Peter et. al. (2007). s. 251

¹³⁶ Denscombe, Martyn. (2009). *Forskningshandboken - För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2:a uppl. Studentlitteratur: Lund. s. 316-317

tativ textanalys som görs av exempelvis BRÅ:s trygghetsrapporter och *Risksamhället* har fördelar som en kvantitativ metod saknar. I en kvantitativ undersökning undersöks summan av flera olika delar, i en kvalitativ textanalys kan det centrala syftet av källan vara något annat än enbart summan av dess olika delar. Att undersöka forskares texter för att få ett djupare källmaterial till undersökningen ger också fördelen att tidigare forskning undersöks noggrant, djupare, än vad en kvantitativ metod gör där syftet är att skapa ett yttligt men stort material.¹³⁷ Då det här arbetet ämnar undersöka en företags eventuella tvåsidighet är det möjligen värdefullt att djupare undersöka bakgrunden.

5.5 Reliabilitet och validitet

Bryman menar att reliabilitet ämnar undersöka om resultaten av en undersökning blir desamma om den utförs igen, eller är resultatet slumpmässigt. Reliabilitet är oftast av intresse när en kvantitativ undersökning bedrivs, det då forskaren i en sådan situation är än mer beroende utav stabila mått.¹³⁸ Patel och Davidson beskriver reliabilitet genom begreppet tillförlitlighet. Även de avser att reliabilitet berör undersöknings reproducerbarhet, vilket även Olsson och Sörensen bekräftar och de lägger till att reliabiliteten mäter hur bra vi mäter det som faktiskt mäts.¹³⁹ Ejvegård beskriver reliabilitet genom ett exempel,

Vi tänker oss att vi har ett måttband av gummi och med dess hjälp fastställer vi längden på plankor. Om det visar sig att det är svårt att hålla samma längd på måttbandet när man sträcker ut det efter plankorna, blir resultatet att en meter vid en mätning inte förefaller vara lika lång vid en annan mätning. Denna mätningsslag är alltså inte reliabel.¹⁴⁰

¹³⁷ Esaiasson, Peter et. al. (2007). s. 237

¹³⁸ Bryman, Alan. (2011). s. 49

¹³⁹ Olsson och Sörensen. (2007). s. 75 & Runa och Davidson, Bo. (2011). s. 103-104

¹⁴⁰ Ejvegård, Rolf. (2009). s. 77-78 jmf. Larsen, Ann Kristin. (2007). s. 40-41

Ejvegård gör en pedagogisk redovisning av reliabilitetsbegreppet, på ett likartat sätt skall en forskare reflektera över sin studie. Bryman beskriver validitet som en bedömning om de slutsatser som en studie har kommit fram till stämmer överens eller ej. Larsen använder en likartad beskrivning av begreppet, hon utvecklar det genom att relatera validitet till orsaksvariabler. Hon avser att studier har till syfte att pröva möjliga orsakssamband, det vill säga ett sammanhang där det går att visa att en företeelse leder till ett annat, eller påverkar en annan företeelse. Det är av yttersta vikt att orsaksvariablerna som används i studien är relevanta och tillräckligt många, då en eventuell miss kan försvåra en förklaring av en studies upptäckt. Om studien inte ställer relevanta frågor så resulterar det i en låg validitet.¹⁴¹ Olsson och Sörensen beskrev ovan att reliabilitet avser mäta hur bra forskaren mäter det som faktiskt skall mätas, validitet beskriver de som mätinstrumentets förmåga att mäta det som ska mätas. Genom den beskrivningen förklarar Patel och Davidson vidare att det krävs en hög reliabilitet för att kunna uppnå en hög validitet, det är av stor vikt att säkerställa att rätt variabler mäts för att sedan kunna säkerställa att det mäts på rätt sätt. Reliabilitet och validitet är mått på hur bra ett mätinstrument eller en mätning är, det redogör inte för ett objekts egenskaper. Däremot måste egenskaperna hos objektet vara kända för att kunna göra en tillförlitlig mätning.¹⁴² Därmed vikten av att jämföra olika källmaterial med varandra, speciellt i samband med definitioner av begreppen. För att på så vis kontrollera om undersökningar, rapporter och avhandlingar behandlar samma företeelse.

Bryman förklarar att det finns olika slags validitet, han menar vidare att det är viktigt att skilja på dessa i en studie. Mätningensvaliditet, som även kallas begreppsvaliditet, är framförallt intressant i samband med kvantitativa undersökningar. Intern validitet behandlar kausalitet, det vill säga om en slutsats med ett kausalt förhållande mellan två eller fler variabler är hållbart eller ej. Om forskaren exempelvis påstår att kameraövervakning skapar

¹⁴¹ Bryman, Alan. (2011). s. 50 & Larsen, Ann Kristin. (2007). s. 40-41 & Jmf. Ejvegård, Rolf. (2009). s. 80-81 & Holme, Magne Idar och Solvang Krohn Bernt. (1997). s. 79-81

¹⁴² Olsson och Sörensen. (2007). s. 76 & Runa och Davidson, Bo. (2011). s. 102 & Jmf. Wallén, Göran. (1996). s. 65-67

otrygghet, hur kan då forskaren vara säker på att det är just kameraövervakningen som orsakar otryggheten? Det är denna fråga den interna validiteten avser besvara.¹⁴³ Med extern validitet avses generaliserbarhetsfrågan, är det möjligt att generalisera resultatet? Fungerar det på samma vis i Karlskrona som studiens resultat visar att det gör i Karlshamn? Bryman menar att den externa validiteten säkerställs genom ett bra urval, därmed kvalitativa forskares noggrannhet vad avser skapandet av ett representativt urval. Avslutningsvis beskriver Bryman ekologisk validitet, vilken avser huruvida en studiens resultat är tillämpliga i människors vardag och i deras naturliga och sociala miljöer. Den ekologiska validiteten ämnar fånga vardagslivets betingelser, åsikter, värderingar, kunskaper och attityder.¹⁴⁴ Bryman förklarar att det finns ett alternativ till begreppen reliabilitet och validitet, i form utav begreppet tillförlitlighet. Gubas och Lincolns gällande en direkt tillämpning av reliabilitets- och validitetskriterier på en kvalitativ metod, de anser att det svårigheter för metoden att nå fram till en enda och absolut bild av den sociala verkligheten. Tillförlighet innehåller fyra stycken delkriterier, trovärdighet som motsvarar intern validitet, överförbarhet som motsvarar extern validitet, pålitlighet som kan jämföras med reliabilitet och en möjlighet och styrka och konfirmera, en typ av objektivitet.¹⁴⁵ Jag ämnar uppnå öververbarhet i den här studien, det vill säga att dess resultat går att föra över på ett annat sammanhang. Vilket sker genom att jag behandlar källmaterial med likartat innehåll på djupet för att utföra täta beskrivningar av risker och trygghet. Genom ett sådant förfarande ämnar jag bekräfta källmaterialets innehåll tillsammans med mina analyser av desamma och därmed också studiens syfte. Vilket möjligen gör att jag kan överföra dess resultat till andra kontexter.

5.6 Urval och avgränsningar

I den här studien har urvalet genomförts genom det Esaiasson et. al beskriver som strategiskt urval. Med begreppet avser Esaiasson et. al att ett urval görs där källor väljs ut som står för olika ställningstaganden, exempelvis

¹⁴³ Bryman, Alan. (2011). s. 50

¹⁴⁴ Ibid. s. 51

¹⁴⁵ Ibid. s. 354

källor som anser att kameraövervakning är trygghetskapande eller källor som anser att människors riskuppfattning är orealistisk.¹⁴⁶ Urvalet motiveras också genom studiens avsikt att uppnå överförbarhet i dess resultat. Larsen menar att det inte hör till det normala för en kvalitativ studie att tänka kring variabler, det är dock viktigt att reflektera över vilka begrepp som är aktuella för valt ämnesområde. På så vis blir det enklare att erhålla en helhetsbild över sin studie.¹⁴⁷ I det här arbetet har avgränsningen skett genom att undersöka kameraövervakning vad avser trygghetskapande åtgärder i samhällsplaneringen. I ett större perspektiv finns det flera olika alternativ till kameraövervakning när samhällsplaneringen avser skapa trygghet. Därför undersöks kameraövervakning specifikt då den möjligen utgör en form av brytningspunkt mellan företeelserna kameraövervakning och trygghet. Studien avgränsas ytterligare genom att välja begreppet trygghet istället för rädsla, trygghet är, trots sin definitionsproblematik, ett riktmärke för vad som avses undersökas i studien. I databassökningar har följande begrepp använts: trygghet, övervakning, kameraövervakning, övervakningskamera, risk, brottsförebyggande samhällsplanering, brottsförebyggande och brottsprevention.

5.7 Etiska överväganden

Under mitt uppsatsskrivande har jag följt de anvisningar och regler som presenteras i vetenskapsrådets publikation *God forskningssed*, vilkens kärnpunkter de själva sammanfattar på följande vis:

Den som läser de rekommendationer som presenteras i denna skrift upptäcker att mycket av det som sägs kan sammanfattas i några allmänna regler som alla svarar mot mer generella levnadsregler:

- 1 Du ska tala sanning om din forskning.
- 2 Du ska medvetet granska och redovisa utgångspunkterna för dina studier.
- 3 Du ska öppet redovisa metoder och resultat.

¹⁴⁶ jmf. Esaiasson, Peter et. al. (2007). s. 189 och 249

¹⁴⁷ Larsen, Kerstin. (2007). s. 80

- 4 Du ska öppet redovisa kommersiella intressen och andra bindningar.
- 5 Du ska inte stjäla forskningsresultat från andra.
- 6 Du ska hålla god ordning i din forskning, bl.a. genom dokumentation och arkivering.
- 7 Du ska sträva efter att bedriva din forskning utan att skada människor, djur eller miljö.
- 8 Du ska vara rättvis i din bedömning av andras forskning.¹⁴⁸

Jag har reflekterat över vilka etiska överväganden som finns i min studie och kommer att ha dem i åtanke under mitt genomförande av arbetet. Då jag använder kvalitativ textanalys som metod i mitt arbete så innefattar det inte informanter eller respondenter, utan det består istället utav skrivna texter. Därmed läggs särskilt fokus, vad gäller etiska överväganden under min skrivprocess, på vetenskaplig oredlighet.¹⁴⁹ Vilket är en av flera aspekter som tas i anspråk vid etiska överväganden i forskning. Vetenskapsrådet definierar vetenskaplig oredlighet genom att använda Birgitta Forsmans formulering av densamma:

Vetenskaplig oredlighet innebär handlingar eller underlåtelser i samband med forskning, vilka – medvetet eller av oaktsamhet – leder till falska eller förvrängda resultat eller ger vilseledande uppgifter om en persons insats i forskningen.¹⁵⁰

Syftet med det etiska övervägandet för den här studien är därmed att garantera ett sanningsenligt och riktigt resultat.

¹⁴⁸ Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. s. 12

¹⁴⁹ Ibid. s. 105

¹⁵⁰ Ibid. s. 107

5.8 Metodologiskt tillvägagångssätt

Delar av det metodologiska tillvägagångssättet presenterades ovan under kapitlet *Val av metod*, i det här kapitlet sker en mer detaljerad beskrivning av de olika momenten i arbetsprocessen. Fokus riktas främst på tillvägagångssättet vad avser en kvalitativ textanalys. Inledningsvis studerade jag *Risksamhället* till sin helhet då den utgör både teoretisk referensram och källmaterial för analysen. Genom *Risksamhället* fann jag det för den här studien viktiga begreppet risk. Vilket innefattar olika aspekter beroende på i vilken kontext det undersöks eller placeras, exempelvis oro, hot eller rädsla. Jag har valt att beskriva riskbegreppet genom att lyfta fram det i kapitlet *Centrala begrepp*. I studien använder jag begreppen oro, hot eller rädsla för att vara därigenom vara så tydlig som möjligt. Risk är inte enbart ett framträdande begrepp i *Risksamhället* utan även i Baumans litterära verk *Flytande rädsla* precis som i Svenonius vetenskapliga avhandling. För den här studien fyller riskbegreppet en viktig funktion då definitioner av det beskriver hur begreppet kan antingen vara reellt eller upplevt, därmed kan möjligen olika yttre faktorer påverka hur en risk uppfattas och därmed korrelerar med det reella hotet. Riskbegreppet studeras i de här studien tillsammans med begreppet trygghet. Under min studie av brottsförebyggande åtgärder i samhällsplaneringen kunde jag konstatera att trygghetsbegreppet besitter en viktig funktion i diskursen kring brottsförebyggande åtgärder som exempelvis kameraövervakning. Vilket vidare kunde bekräftas genom studier av det valda källmaterialet i det här arbetet. Exempelvis låter BRÅ det få stå i centrum i sin *NTU* som behandlar trygghetsdiskursen relaterat till brottsförebyggande arbete. Även Listerborn fokuserar på trygghetsbegreppet i sin vetenskapliga avhandling *Trygg stad*. Då begreppet har en central funktion i den aktuella diskursen kring brottsförebyggning i samhällsplaneringen har jag valt att använda det även i den här studien. Begreppet är dessutom flera gånger fristående då det skapat en egen diskursen där flera kontexter ingår.

Som nämns ovan utgör *Risksamhället* en central roll i den här studien. Därmed används samhällsteorin som en utgångspunkt, teoretisk referensram, i de analyser och tolkningar som genomförs av övrigt källmaterial. Vilket sker genom att de delar som analyserats fram som viktiga i helhetsanalysen utgör referenspunkt när de andra källmaterialen analyseras. Syftet var att få en förståelse av samhällsteorins syfte och den kontext den uppkom i. I samband med helhetsanalysen gjordes jämförelser med annat källmaterial, där bland annat rapporterna *NTU 2006-2011* från

BRÅ stod i fokus. Därefter gjordes delanalyser av de delar jag valt ut i *Risksamhället*, delarna valdes ut efter den uppfattade relevansen av deras innehåll, exempelvis sökte jag efter innehåll relaterat till risker, riskmedvetenhet och trygghet. Beck har delat upp *Risksamhället* i tre delar, mitt intresse föll på framförallt den första delen men även den sista. Genom helhets- och delanalysen av *Risksamhället* kunde jag skapa de två rubrikerna för resultat- och analysdelen *Definitionsproblematiken* och *Riskers eventuella realisation*. De två benämningarna valdes då definitionsproblematiken av begreppet trygghet framstod som viktig vad avser studiens undersökning. Vilket gick att uttyda genom både studier av *Risksamhället* men också av *NTU 2006-2011*, *Trygg stad* och även källmaterialet som ingår i det här arbetets kapitel *Bakgrund* och *Tidigare forskning*. Likaså Riskers eventuella realisation då analyser av källmaterialet visade att människors uppfattningar om en risks möjligheter att förverkligas var återkommande. Därmed utgör det också central del av undersökningen. Inledningsvis var resultat- och analysdelen uppdelad i tre olika kapitel där det tredje var benämnt *Riskmedvetenhet*. Dock insåg jag efterhand att det inte var fristående från *Riskers eventuella realisation* utan tvärtom, jag upplevde det som en fördel att placera dess innehåll under samma kapitel. Delanalysen utfördes genom att kontroller gjordes gentemot helhetsanalysen tillsammans med jämförelser med annat källmaterial, särskilt fokus riktades till Hebers avhandling *Var rädd om dig!*¹⁵¹ och Sandstigs avhandling *Otrygghetens landskap - En kartläggning av otryggheten i stadsrummet och en analys av bakomliggande orsaker, med fokus på medierna roll*¹⁵². Därefter presenteras studiens konklusioner av de resultat och analyser som utförts och framkommit under helhets- och delanalysen.

¹⁵¹ Heber, Anita. (2010). *Var rädd om dig! - En litteraturöversikt om rädslan för brott*. Stockholms universitet: Stockholm. Heber, Anita. (2010). *Var rädd om dig! - En litteraturöversikt om rädslan för brott*. Stockholms universitet: Stockholm.

¹⁵² Sandstig, Gabriella. (2010). *Otrygghetens landskap - En kartläggning av otryggheten i stadsrummet och en analys av bakomliggande orsaker, med fokus på medierna roll*. Göteborgs universitet: Göteborg.

6. Metoddiskussion

I det här kapitlet redogörs inledningsvis vad som har varit bra respektive dåligt med studiens metodval. Därefter presenteras en redogörelse av de motgångar jag stött på under arbetet med studien och vilka konsekvenser dessa haft för studiens utformning.

Fördelen med det gjorda metodvalet är källmaterialets goda applicerbarhet till mitt valda problemområde. Det har matchat väl och har möjliggjort att liknande källmaterial har kunnat införskaffas gällande exempelvis trygghet och risker som ytterligare fördjupat studien. Motgångarna har varit relativt få under studiens genomförande, dock har jag fått ha ett väldigt flexibelt förhållningssätt då studiens riktning förändras något efterhand, i enlighet med beskrivningar av ett hermeneutiskt förhållningssätt. Dessutom belyser de olika källmaterialen flera olika problemområden och faktorer inom dessa. Vilket kan göra det svårt att följa studiens problemområde, då det krävs en stor vaksamhet för att avgöra vad som är av värde för min studie när flera aspekter figurerar samtidigt. Jag har också haft nytta av mina tidigare studier av Risksamhället, då jag genom dem hade en övergripande förståelse för samhällsteorins kontext. Däremot har det ibland varit svårt att skilja på brottsförebyggande tankegångar från trygghetskapande, vilka skapats genom mina tidigare studier. Det har vid tillfällena resulterat i att jag fått omarbeta delar av studien då fel perspektiv applicerats på källmaterialet. Det har samtidigt utgjort en fördel, dels då det möjliggör två perspektiv på samma källmaterial men också då de olika företeelserna i olika sammanhang är sammanflätade. I stora drag har mitt metodval varit bra i relation till valt problemområde, motgångarna har varit få och relativt enkelt avhjälpna. En fråga som kan ställas är varför inte en enkätundersökning eller kvalitativa intervjuer genomförts. Svaret finns att tillgå i studiens resultat- och analysdel, begreppet trygghet är inte definierat och skulle det användas i relation till den här studien skulle ytterligare ett ogrundat resultat presenterats. För att säkra ett resultat genom ovan nämnda metoder skulle en djupare analys av begreppet trygghet behöva komma tillstånd först, vilket troligen utgör en egen studie i omfång.

7. Resultat och analys

I det här kapitlet redogörs studiens resultat och analys. Jag använder en kvalitativ textanalys som metod i den här studien, därmed presenteras resultat och analys under samma kapitel då dessa uppkommer parallellt. Inledningsvis sker en helhetsanalys, därefter presenteras två kapitel innehållande utförda delanalyser: Definitionsproblematik och Riskers eventuella realisation.

7.1 Helhetsanalys

Risksamhället är författad i en kontext där människan inte kan se faran och ibland heller inte vara medveten om den. Faran kan finnas i en annan världsdal eller vara osynlig genom att vara en del av våra födoämnen. Även om människan är medveten om faran så vet denne fortfarande inte när, var eller hur den påverkas. Därmed går det att relatera *Risksamhällets* kontext till den här studien, människorna i samhället är varseblivna om att det finns en risk för att bli utsatta för brott. De vet dock inte när, var eller hur. Att människor upplever en oro av att bli utsatta för brott beskrivs mer specifikt i BRÅ:s *NTU 2011*. BRÅ:s rapporter är författade i en brottsförebyggande kontext. Därmed är deras rapporter och undersökningars syfte brottsprevention oavsett om de behandlar kameraövervakning, trygghet eller brottsutsatthet i specifika miljöer. I *NTU 2011* är syftet att beskriva hur trygga människor är i Sverige. Vilket sker i anslutning till olika faktorer, exempelvis brottsutsatthet. Vidare beskriver rapporten att oron för att utsättas för brott inte står i korrelation med den reella risken. Dessutom så beskriver rapporten att det finns skillnader mellan den individuellt upplevda risken för brottsutsatthet och en generell oro för brottslighet i samhället. *NTU 2011* visar att oron för brottsutsatthet är större vad avser den generella uppfattningen i samhället än den eventuellt individuella upplevda risken. Vad gäller uppfattningen av brottslighet så visar rapporten att 72 % upplever att den har ökat under de senaste tre åren, 27 % anser att brottsligheten ökat kraftigt.¹⁵³ Då mätningar av trygghet gjorts sedan 2006 i form utav BRÅ:s *NTU*, så är det möjligt att undersöka hur upplevelsen av brottslighet sett ut över de

¹⁵³ Irlander, Åsa och Hvitfeldt, Thomas. (2012). s. 12, 52 och 82

senaste fem åren. Tendenserna såg likartade ut i rapporten *NTU 2010* där 75 % hade en varseblivning om att brottsligheten hade ökat de senaste tre åren, 30 % ansåg att brottsligheten ökat kraftigt., för tre år sen genomfördes också en trygghetsundersökning.

Ett likartat resultat går att se i *NTU 2009* där 26 % upplevde en ökad brottslighet och 34 % ansåg att brottsligheten ökat kraftigt. Mönstret upprepas i *NTU 2008* där 79 % upplevde att brottsligheten ökat de senaste tre åren, medan det var 77 % som upplevde detsamma 2007 och 80 % 2006. Medelvärdet av uppfattningen om en ökad brottslighet blir därmed 76,5 % över perioden 2006-2011.¹⁵⁴ Det medelvärdet står i kontrast till den reella brottsligheten, vilket samma undersökningar också presenterar. De genomförda undersökningarna *NTU 2006-2011* visar medelvärdet 24,6 % vad avser antalet brottsutsatta människor i samhället, det går också att uttyda en neråtgående trend i brottsutsattheten. År 2005 hade 26 % utsatts för brottslighet och därefter har siffran reducerats med 1,5 % under per tredje år, därmed hade 23 % utsatts för brottslighet år 2010. Därmed utkristalliseras en intressant företeelse, brottsligheten har under de senaste sex åren minskat med 3 % samtidigt som uppfattningen om att brottsligheten är fortsatt hög. Uppfattningen om ökad brottslighet har dock minskat med 8 % under samma tidsförlopp.¹⁵⁵ En intressant aspekt av ovan nämnda företeelse är medias roll vad gäller människors uppfattning om brottslighetens omfattning. Beck beskriver exempelvis att då definieringen av risker är av central betydelse i uppfattning om dem så får media en samhällelig nyckelposition. Hur denna

¹⁵⁴ Irlander, Åsa och Hvitfeldt, Thomas. (2012). s. 12, 52 och 82 & Frenzel, Anna et. al. (2011). *Nationella trygghetsundersökningen 2010*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm. s. 27 & Irlander, Åsa och Westfelt, Lars. (2010). *Nationella trygghetsundersökningen 2009*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm. s. 78 & Irlander, Åsa och Wigerholt, Jennie. (2009). *Nationella trygghetsundersökningen 2008*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm. s. 78 & Eriksson, Jennie et. al. (2008). *Nationella trygghetsundersökningen 2007*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm. s. 137 & Blixt, Madeleine. (2007). *Nationella trygghetsundersökningen 2006*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm. s. 25

¹⁵⁵ Irlander, Åsa och Hvitfeldt, Thomas. (2012). s. 27 & Frenzel, Anna et. al. (2011). s. 27 & Irlander, Åsa och Westfelt, Lars. (2010). s. 25 & Irlander, Åsa och Wigerholt, Jennie. (2009). s. 24 & Eriksson, Jennie et. al. (2008). s. 34 & Blixt, Madeleine. (2007). s. 23

position ter sig redovisas specifikt i studiens kapitel *Analys av utvalda delar*.¹⁵⁶

Becks samhällsteori *Risksamhället* är en teori med fokus på den förstörelse av den naturliga och mänskliga miljön som uppstått i industrialismens efterdyningar. Vars efterdyningar är skapade av exempelvis användning av kemikalier i industrin och jordbruket, utsläpp av industriella avfallsprodukter, kärnkraftsolyckor, skogsdöd, miljöförstöring av hav, sjöar och vattendrag, utrotning av växt- och djurarter, uppluckring av ozonlagret samt den globala växthuseffekten. Beck menar att dessa risker är oavsiktliga konsekvenser av industrisamhället, han har beskrivit det som att vi lever i de oavsiktliga konsekvensernas tidsålder. Summan av dessa risker utgör den grund varpå Beck beskriver den nya samhällstypen utifrån.¹⁵⁷ Därefter gör Beck en sammanfattande beskrivning av Risksamhället, industrisamhället där rikedomar producerades har vidareutvecklats till det han beskriver som risksamhället, där istället risker produceras.¹⁵⁸ Den här studien ämnar undersöka en sådan oavsiktlig konsekvens i form av en installerad brottsförebyggande åtgärd, kameraövervakning. Syftet med åtgärden är som beskrivits ovan tvåfaldigt, dels att förebygga brott men också att skapa trygghet. Den oavsiktliga konsekvensen av åtgärden är möjligen att människorna påminns om den övervakade platsens eventuella risk för brottsutsatthet. Svenonius diskuterar denna paradox, han menar att det svenska samhället tillhör ett av de säkrare, läs tryggare, i världen, ändå är rädslan för brottsutsatthet väldigt hög. Han ställer sig frågande till varför kameraövervakning installeras, då den i ovan nämnda sammanhang blir till en legitimering av den upplevda rädslan hos människorna. Installationen av kameraövervakning blir en bekräftelse av den orealistiska uppfattningen om brottsutsatthet som människorna i det svenska samhället besitter.¹⁵⁹

¹⁵⁶ Beck, Ulrich. (1998). s. 33-34

¹⁵⁷ Ibid. s. 39-40

¹⁵⁸ Andersen, Heine och Kaspersen, Lars Bo. (2007). s. 349 & Beck, Ulrich. (1998). s. 11

¹⁵⁹ Svenonius, Ola. (2011). *Sensitising urban transport security - Surveillance and policing in Berlin, Stockholm, and Warsaw*. Stockholms university: Stockholm. s. 272

Baumans teoretiska verk *Flytande rädsla* är författad i en kontext där människor upplever rädsla i stor omfattning, rädslan är störst i vad Bauman beskriver som den komfortabla och trygga delen av världen, Europa¹⁶⁰. Han åsyftar en paradox, i dubbelbemärkelse, då de som borde vara tryggast i världen upplever en stor rädsla samtidigt som rädslan är överdriven sett till den reella risken Bauman beskriver att det finns element som är utgör en sann fara för människan, dock så glöms dessa bort i skenet av de mer direkta och personliga riskerna. Bauman avser att oron för personrånets överskuggar oron för en kärnkraftsolycka eller naturkatastrofer likt stormen Katarina. Bauman undersöker den rädsla som han avser att människor upplever idag, vilket beskrivs som en rädsla för hot och riskers eventuella realisation. Det vill säga en rädsla för företeelser som kanske sker, vidare menar Bauman att rädslan också är störst i de situationer där människor inte kan förutse om olyckan kommer drabba dem eller ej.

Bauman avser att ovissheten är den största rädslan. Precis som Beck så förhåller sig Bauman till specifika företeelser vilka de menar är viktiga för förståelsen av människors rädsla för ovissheten¹⁶¹. Exempelvis lyfter Bauman fram okunnighet som en av faktorerna, vilket kan liknas vid Becks argument kring vetenskapens makt vad gäller kunskap kring, samt definitionsbestämelse, av begrepp. Vidare beskriver Bauman vad han benämner sekundär rädsla, vilket beskrivs som en känsla av hjälplöshet inför faran. Det då världen är full av faror och människan vet inte när de kommer att drabba den. Det finns flera likheter mellan Baumans beskrivning av sekundär rädsla och Becks kapitel om *Riskinhållet: det ännu-inte-skedda som stimulans till handling* där risker beskrivs som olyckor vilka eventuellt kan bli till verklighet.¹⁶² Bauman menar också att de faror och risker vilka utbasuneras är större i omfång än de som sker i realiteten, vilket skapar ett scenario där oron är riktad mot en felaktig bild av riskstorleken. Bauman menar att kalkylerbarheten eventuella olyckor är viktig i sammanhanget, det är risker

¹⁶⁰ Bauman, Zygmunt. (2007). s. 149

¹⁶¹ Ibid. s. 9

¹⁶² Beck, Ulrich. (1998). s. 47-48 & Bauman, Zygmunt. (2007). s. 9

som är de faror människan kan någorlunda förutse och därmed kalkylera. Dock beskriver Bauman, att kalkylerbarhet inte är detsamma som förutsägbarhet, en kalkyl beräknar enbart sannolikheten för att någonting skall ske. Det är därmed inte säkert var, när, hur eller om det sker överhuvudtaget, det går heller inte att veta med bestämdhet vem det drabbar.

Bauman menar att det dock går att göra vissa bedömningar som avgör var risken är större för en eventuell olycka, dock är problematiken densamma, det är enbart en sannolikhets bedömning och klargör därför inte med säkerhet att olyckan inte sker någon annanstans.¹⁶³ Bauman tillägger dessutom att en generell sannolikhetsbedömning är svår att utföra då människor är rädda eller oroliga för olika företeelser, vilket går att jämföras med *NTU 2011* som visar att kön är en viktig faktor i diskursen kring trygghet. Kvinnor och män upplever rädsla för skilda kategorier av brott, en likartad skillnad går också att se ur ett åldersperspektiv.¹⁶⁴

Även Sandstig har riktat fokus till olika perspektiv i sin studie, bland annat kön och ålder. Hon har författat sin vetenskapliga avhandling i syfte att redogöra för människors otrygghet, viktiga frågor är varför den uppkommer och vilka skillnader som finns mellan olika kategorier av människor. Därav har undersökningen utförts med en stor bredd där flera kategorier har medverkat. Sandstig riktar stort fokus till människors individualitet då hon avser att människor upplever företeelser olika. Där en människans otrygghet är direkt förankrad till en oro för rädsla så är kanske en annan människas otrygghet riktad till dess ekonomiska situation. Sandstig menar att individualiteten är aktuell även vad gäller uppfattningen av medias brottsrapportering, med det avser hon att en del människor övertolkar nyheterna medan andra undertolkar dem.¹⁶⁵ Sandstig är verksam som forskare och lärare vid institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Göteborgs universitet, därmed är hennes vetenskapliga avhandling författad i en kon-

¹⁶³ Bauman, Zygmunt. (2007). s. 13 och 17 och jmf. ¹⁶³ Beck, Ulrich. (1998). s. 43

¹⁶⁴ Bauman, Zygmunt. (2007). s. 28 och Irlander, Åsa och Hvitfeldt, Thomas. (2012). s. 57

¹⁶⁵ Sandstig, Gabriella. (2010). s. 141

text där just media, journalistik och kommunikation är centralt. Vilket också tydligt går att se i avhandlingen då flera av dess delar lyfter fram medias roll i relation till människors otrygghet.

7.2 Analys av utvalda delar

I en kvalitativ textanalys väljs, efter en genomförd helhetsanalys, olika delar ut som är aktuella för det bedrivna arbetet. Av Becks samhällsteori *Risksamhället* är det framförallt den första delen *På civilisationens vulkan: risksamhällets konturer* som är av intresse. Den andra delen *Individualiseringen av den sociala ojämlikheten: slutet på industrisamhällets traditionella levnadssätt* går ej igenom i delanalysen, en kortfattad beskrivning finns att tillgå i teoriavsnittet. Den tredje delen *Reflexiv modernisering: om vetenskapens och politikens generalisering* innehåller några få viktiga element. Som nämns ovan under kapitlet där bland annat helhetsanalysen av *Risksamhället* redogörs, så utgör media, experter och vetenskapen en betydande roll i relation till den här studien, i form av definiering av faror och risker. Beck lyfter fram ett sådant argument i framförallt två av de tre delarna i *Risksamhället* och Sandstig behandlar exempelvis hur medias framställning av brott påverkar människors syn på brottslighet i kapitlet *Medieperspektivet*. Då delarna är stora i omfång så genomförs inte analysen av dem i sin helhet, utan analysen är kategorisk. Det vill säga att element är urllyfta ur sin plats i texten och förs samman med likartade textstycken som sedan analyseras gemensamt. Viktiga element som uppdagats genom helhetsanalysen är framförallt de om definitioner av risker, medvetenheten om risker och riskers hot om att bli till verklighet. Det är också två av dessa element som får utgöra rubriker i det här kapitlet om delanalyser av *Risksamhället*. Ur Bau-mans teoretiska verk *Flytande rädsla* är det framförallt den inledande delen samt kapitlet *Farhågor på drift* som är aktuella. *Flytande rädsla* och *Risksamhället* påminner om varandra i mångt och mycket.

7.2.1 Definitionsproblematik

En viktig del som den här studien riktar sitt fokus till är den om definitioner, i det här fallet hur risker och trygghet definieras och vem eller vilka som står bakom definieringen. Exempelvis finns det i samband med kameraövervakning flera instanser som bidrar till definitionen av dess syfte och vilka eventuella fördelar den kan ha för miljön den bevakar. Bland instanserna som står bakom definitioner av kameraövervakningens syfte finns media, vetenskapen, experter och myndigheter så som BRÅ vars vetenskapliga undersökningar sker på förfrågan av regeringen. I sammanhanget är det också viktigt att klargöra hur förhållanden mellan dessa aktörer eventuellt kan se ut, exempelvis är det inte fyra klart avgränsade instanser. En instans kan vara sammanflätad med en annan, två olika instansers definitioner kan stå i motsatsförhållande eller så kan de bekräfta varandra. Det är därmed av vikt att förstå att det är ett flexibelt förhållande som råder mellan de olika aktörerna, det finns inget givet handlingsmönster. Andersen och Kaspersen beskriver Becks resonemang som att det i efterdyningarna av klassamhället har uppkommit en kamp där en bättre levnadsstandard är satt som mål. Det beskrivs som ett modernt välfärdssamhälle, för att uppnå en högre välfärd har den vetenskapliga och teknologiska utvecklingen producerat i överflöd. Utvecklingsnivån har nått sådana höjder att den knappt känner några gränser, det finns dock en baksida av denna utveckling. De nya avancerade produktionssätten har inte genomgått tidens prövning, vilket visar sig då oavsiktliga konsekvenser uppdagas efter en tids användning av produktionsförfarandet.¹⁶⁶

Beck menar att forskares försök till objektivitet ökar i samma takt som det politiska innehållet i deras definitioner. Deras definitioner påverkas av sociala och föreskrivna förväntningar och värderingar, frågan är var och hur gränser skall dras mellan vad som är acceptabelt och oacceptabelt. Är kameraövervakning en legitim åtgärd för att eventuellt öka tryggheten då den samtidigt inte är optimal för att förebygga brott, dessutom påminner den möjligen människorna om att de rör sig i en eventuellt farlig miljö. Beck

¹⁶⁶ Andersen, Heine och Kaspersen, Lars Bo. (2007). s.

menar att den vetenskapliga rationalitetens anspråk på att objektivt kunna fastslå hur riskabel en risk är, ständigt motbevisar sig själv. Beck beskriver det som ett korthus av spekulativa antaganden. Forskarna påverkas av den kontext inom vilken de verkar, därmed skapas ett scenario där forskaren måste förhålla sig till sin osäkra kontext. Har kommunen valt att satsa resurser på kameraövervakning som vid närmre efterforskning bevisas verkninglös så definieras det därmed om till ett nytt syfte, exempelvis trygghetskapande. Beck beskriver denna dolda externa påverkan på forskningen som ett stort problem.¹⁶⁷

Vidare beskriver Beck det som att vetenskaperna använder sig av ekonomi, etik och politik i sina prognoser istället för att använda experimentell logik. Med det avser Beck att när forskare tar sin ansats i ovanstående begrepp så blir uträkningarna av eventuella risker en uppskattning av kvantifierbara risker utifrån sannolika olyckor. Beck avser att uträkningarna i vissa fall utgår från att en eventuell olycka har en ytterst liten sannolikhet att inträffa, den går därmed inte att kvantifiera som risk och blir då utesluten och klassificerad som en marginell risk.¹⁶⁸ Det här bekräftar en problematik i relation till kameraövervakning, vid mätningar söks kvantifierbara risker, eller kvantifierbara effekter, utifrån det Beck beskriver som sannolika olyckor. BRÅ söker kvantifierbara risker eller effekter av deras brottsförebyggande åtgärder, därmed undersöker de korrelationen mellan vilka brott som utförs och människors trygghetsupplevelse. Riskkollegiet för dock fram en problematik i det här förfarandet, människors upplevelse av vilka riskerna är och de faktiska riskerna står inte i korrelation. De menar därför att det är viktigt att förhålla sig till människors riskuppfattning, även om det exempelvis skulle vara bilinbrott som är det vanligaste brottet i ett specifikt område så betyder inte det att det är just det brottet som människorna oroar sig för.¹⁶⁹ Vilket också visas genom en tidigare redovisad företeelse, *NTU 2006-2011* beskri-

¹⁶⁷ Beck, Ulrich. (1998). s. 42-43

¹⁶⁸ Ibid. s. 43

¹⁶⁹ Brehmer, Berndt. (1993) *Upplevd Risk - Information från Riskkollegiet. Skrift Nr 3*. Riskkollegiets skriftserie: Stockholm. s. 4

ver att den reella brottsutsattheten inte står i korrelation med uppfattningen om brottsutsatthetens frekvens. Skulle det vara så att kvantifierbarhet är möjligt så skulle uppfattningen om och den reella brottsutsattheten korrelera, dock är inte förfarandet så simpelt. Det är flera faktorer som behöver räknas in för att säkerställa ett gott förebyggande arbete, både ur brotts- och trygghetsperspektiv.¹⁷⁰ Vilket också Wennström bekräftar i sin artikel om BRÅ:s kvantifierande undersökningar:

Om vi försöker uttrycka saken med fina vetenskapliga ord kan vi säga att, det Brå bland mycket annat missar, är att vi människor är ”reflexiva” varelser. Vi förhåller oss därmed ständigt reflekterande och granskande till företeelser och risker i vår omgivning. En omgivning som inte bara är lokal idag utan också global. I Brås mätningar framstår det däremot istället i det närmaste som om människor fortfarande lever i ett lokalt bysamhälle där de främst relaterar till den närmaste omgivning och utöver detta till sina nära och kära. Men faktum är att i dagens globaliserade värld förhåller vi oss som individer reflekterande och granskande till en rad nivåer som vi lika naturligt och nödvändigt inkorporera i vår livsvärld som vi tidigare hade ”byn” som referensram.¹⁷¹

Wennström avser med sitt resonemang att forskaren måste förhålla sig till flera parametrar när risker skall undersökas. För att utveckla resonemanget ovan genom Wennström så är det inte med all säkerhet så att en människa oroar sig för bilinbrott bara för att det statistiskt är vanligast i dess boendeområde. Har människan exempelvis läst om våldshändelser i andra delar av världen kan detta påverka vilken form av oro som kommer till ytan vid just det tillfället. Därav media och Internets påverkansfaktor i likartade situatio-

¹⁷⁰ Irlander, Åsa och Hvitfeldt, Thomas. (2012). s. 12, 52 och 82 & Frenzel, Anna et. al. (2011). s. 27 & Irlander, Åsa och Westfelt, Lars. (2010). s. 25 och 78 & Irlander, Åsa och Wigerholt, Jennie. (2009). s. 24 och 78 & Eriksson, Jennie et. al. (2008). s. 34 och 137 & Blixt, Madeleine. (2007). s. 23 och 25

¹⁷¹ Wennström, Bo. (2012). *Brås undersökningar är missvisande*. www.newsmill.se. Sökdatum: 2012-05-11

ner.¹⁷² Media besitter en viktig position, deras rapportering av brottslighet kan skapa ett sammanhang där människor upplever att de måste ha tillgång till olika typer av åtgärder för att bli säkra, för att skapa trygghet i deras omgivning. Vilket kan liknas vid nyhetsrapportering där kameraövervakning presenteras som klart brottsförebyggande och trygghetskapande åtgärd, exempelvis i form utav tv-program så som *Tunnelbanan*. Sandstig menar att vi överallt kan se hur media basunerar ut flera våldsbrott, det ena brutalare än det andra, vid exempelvis närlivsbutiken, skolan, jobbet eller tunnelbanestationen¹⁷³. Därmed går det, precis som Beck, att ställa sig frågande till huruvida det är riskerna eller människors medvetenhet om dem som har ökat. Han beskriver det som att risker som finns i kunskapen och risker som finns i varseblivning är samma sak i förlängningen, det då de båda får uppmärksamhet.¹⁷⁴ Sandstig menar att det finns forskning som visar att nivåer av oro och rädsla är större hos människor som läst om brottslighet i medier¹⁷⁵. BRÅ har i sina trygghetsundersökningar, 2006-2011, kunnat påvisa att människor alltjämt upplever en ökad brottslighet. Vilket kan härröra till mediernas rapportering av densamma, våldsamma och brutala skildringar kan precis som Sandstig benämner leda till att människorna får en syn på brottsligheten som inte är i korrelation med realiteten. Människor upplever därmed en rädsla som inte korrelerar verkligheten, vilket i sin tur ställer krav på åtgärder. Åtgärden i form av kameraövervakning installeras, med syfte att trygga människorna från deras tro om en alltjämt ökande brottslighet. Den har dock inte ökat, den har sänkts med 3 % de senaste 6 åren, därmed är en situationell brottsförebyggande åtgärd fel. Det ökade brottsligheten existerar inte, bara en upplevelse av den.

Det finns ytterligare en problematik i sammanhanget, det finns som nämnts tidigare flera aktörer som samtidigt försöker fastställa vilka riskerna är och vad sannolikheten är för att de skall realiseras. Beck menar att allmänhetens

¹⁷² Wennström, Bo. (2012). *Brås undersökningar är missvisande*. www.newsmill.se. Sökdatum: 2012-05-11

¹⁷³ Sandstig, Gabriella. (2010). s. 12

¹⁷⁴ Beck, Ulrich. (1998). s. 77

¹⁷⁵ Sandstig, Gabriella. (2010). s. 56

kritik och oro grundar sig i stor utsträckning på dialektiken mellan experter och motexperter. Utan vetenskapliga argument och vetenskaplig kritik av presenterade vetenskapliga argument så blir de uddlösa. Beck beskriver det som att en vetenskaplig rationalitet utan social rationalitet är innehållslös, men social rationalitet utan vetenskaplig rationalitet är blind. Förhållandet mellan social- och vetenskaplig rationalitet skall inte stå i harmoni, tvärtom så fungerar det optimalt i en kritisk argumentation. I relation till den här studien är det av relevans att brottsförebyggande åtgärder likt kameraövervakning ställs inför vetenskaplig argumentation, dess effekter och relevans för att säkra människors trygghet är taget för givet och inte bevisad i ett vetenskapligt sammanhang. BRÅ beskriver det som att tester av kameraövervakningens effekter har visat att den inte fungerar optimalt vad gäller brottsförebyggning men att det möjligen finns fördelar vad gäller trygghetskapande. Det är dock en sidoeffekt som inte ställs under granskning som en tänkt huvudeffekt av åtgärden.¹⁷⁶

Svenonius beskriver att trygghetsperspektivet i stadsplanering blivit allt vanligare att lösa säkerhetsproblem med hjälp av kameraövervakning. Han menar att det finns en stor tilltro till kameraövervakningens brottspreventiva och trygghetskapande effekter. Dock menar Svenonius att den tilltron grundas i stort på en önskan om hur kameraövervakningen skulle kunna fungera, inte på dess faktiska effekter. Flera aktörer beskriver hur de skapar trygghet genom att installera kameraövervakning, trots att de inte besitter de egenskaperna. Svenonius menar att trygghet är något som kännetecknas av att säkerhet inte existerar objektivt utanför människan, utan det beror istället på människans känsloliv. Därmed avser han att trygghet berör människors känslor snarare än brottsnivåer¹⁷⁷. Att beskriva kameraövervakning som trygghetskapande blir därmed inkorrekt, det var heller inte det första syftet med kameraövervakningen. Precis som Svenonius benämner syftade den till att förebygga brottsligheten och en sidoeffekt som sedan lyftes fram var dess möjliga trygghetskapande effekt. En människa som går in i ett kamera-

¹⁷⁶ Lindahl, Emma. (2009). s. 9-10 & Beck, Ulrich. (1998). s. 44

¹⁷⁷ Svenonius, Ola. (2011). s. 345

övervakat område ser skyltar som påvisar övervakningen, här är tanken att människan då skall uppleva en trygghet. Problematiken finns i att människan idag upplever att brottsligheten ökar, 72 %, samtidigt som de är medvetna om den allt jämt ökade kameraövervakningen. Vilket är en paradox, medvetenheten om ökad kameraövervakningen borde sänka uppfattningen om brottslighet.

Heber förklarar det komplexa i att utföra kvantitativa undersökningar av människors upplevelser och uppfattningar av företeelser. Hon menar att rädslan för brott grundar sig på subjektiva upplevelser och tolkningar. Rädslan är inte konstant utan den förändras i intensitet och över tid. Vidare beskriver Heber att styrkan i rädslan för brott förändras flera gånger under en människas livstid, likaså intensiteten i rädslan varierar kraftigt under mycket korta tider och kan dessutom förändras radikalt under några minuters förlopp. Heber avser att rädslan är situationsbunden, därmed påverkas den av platser, tid, ljus och mörker i olika kombinationer. Människor reagerar också olika beroende på vilka andra människor de har i sin omgivning, exempelvis kan en mamma ge ett barn en känsla av lugn medan en främling eventuellt kan öka oron. Heber menar att rädslan därmed kan liknas vid andra känslor som står inför ständig förändring, exempelvis ilska och sorg. Komplexiteten i den här företeelsen skapar en begreppsförvirring och tillika en svårighet i att undersöka omfattningen och nivåerna av rädsla och brott.¹⁷⁸ Resultatet av en trygghetsundersökning kan därmed variera beroende på i vilket stadie människan är sett till dess rädsla, har människan nyligen upplevt rädsla eller var det en tid sedan? Svaret på frågan skapar väsentligt skilda svar i en trygghetsundersökning. En annan problematik som uppstår i den vetenskapliga undersökningen av människors rädsla för att bli utsatta för brott, är att det inte finns en bestämd definition av nyckelbegreppen. BRÅ inleder sina undersökningar med att beskriva att begreppet trygghet är komplext, varpå de mäter det utan att egentligen klargöra vad de mä-

¹⁷⁸ Heber, Anita. (2010). s. 9

ter.¹⁷⁹ Människorna som blir tillfrågade i undersökningen får därmed relatera till sin vinkel av begreppet, vilken kan skilja sig mot vad nästkommande respondent avser. Genom ovanstående resonemang skapas ett scenario där exempelvis hälften av respondenterna tänker på säkerhet i relation till brottslighet och den andra en mer social trygghetsaspekt i området. Undersökningens resultat besvarar då olika frågor men presenterar ett gemensamt svar. För att undersöka kameraövervakningens reella trygghetskapande möjligheter krävs ett definitivt klargörande av vad begreppet trygghet innebär och vad det innefattar för studien.

Det finns flera företeelser i undersökningar av trygghet och brottsutsatthet som skapar problem. Exempelvis så utgår ofta undersökningar av likartade företeelser utifrån ett generaliserande perspektiv. Vilket leder till att slutsatser kan dras så som: Företeelsen är i genomsnitt ofarlig. Beck menar i samband med en sådan slutsats att företeelsen är olika farlig för människor beroende på vart den sker. En kärnkraftsolycka i Sverige är av uppenbara skäl väldigt farlig för människor som lever i Sverige, den är i regel ofarlig för människor som lever utom räckhåll för olyckan. Det vill säga, de länder som inte ligger inom vindens nyckfulla räckvidd är utom fara. Vilket utgör en klar majoritet sett till världens totala befolkning. Olyckans skulle därmed genomsnittligt bli klassificerad som ofarlig då Sverige drabbades hårt, vilket enbart utgör en liten del i jämförelse med totaliteten, men övriga delar av världen påverkades lindrigt eller inte alls. Sett ur ett naturvetenskapligt perspektiv går det att fastställa dess genomsnittliga farlighet rent matematiskt, det bor 9.5 miljoner människor i Sverige, det finns totalt 6,8 miljarder människor i världen. Därmed utgör Sveriges 9.5 miljoner människor en försumbar siffra i kontrast till den totala världsbefolkning som inte drabbades av katastrofen. Sverige fick dödliga konsekvenser av

¹⁷⁹ Irlander, Åsa och Hvitfeldt, Thomas. (2012). s. 13

olyckan men totalt sett beskrivs den i det här exemplet som: i genomsnitt ofarlig.¹⁸⁰

Ovanstående resonemang är direkt överförbart till den här studiens undersökning av kameraövervakningens trygghetskapande syfte, undersökningar som ämnar kontrollera kamerans möjligheter till trygghetskapande utnyttjar ett generaliserande perspektiv. En problematik som uppstår är att brottslighet och trygghet ser olika ut beroende på vart människorna bor och på deras allmänna levnadssituation. Exempelvis så beskriver Sandstig att brottsutsattheten är större i vissa specifika miljöer. Vilket Heber vidareutvecklar genom att beskriva att brottsutsattheten exempelvis är större i storstäder. Det Sandstig menar är att människans miljö spelar en roll vad gäller dess uppfattning av trygghet.¹⁸¹ Om undersökningen utförs i exempelvis en storstad istället för i en mindre by så kanske resultatet visar en större grad av minskad trygghet i relation till en större brottslighet. Generaliserat resultat så kan undersökningen beskriva att trygghet är lika stor i storstaden som i den mindre byn, vilket i realiteten inte stämmer. Därmed kan en undersöknings resultat variera beroende på vart den samlar in data som sedan generaliserat. Kameraövervakningen kan på så vis beskrivas som trygghetskapande ur ett generaliserat sammanhang. Syftet med den här redogörelsen är att visa på att undersökningar vars resultat konstaterar att befolkningen är trygg i stort, egentligen har undersökt något annat än trygghet. Eller att undersökningens generalisering i realiteten inte är gångbar på grund av utlämnade faktorer i undersökningsförfarandet.

En definition av risk kommer sällan ensam, Beck menar att risker kommer med en mångfald av definitioner. Han beskriver det som en konfliktfylld pluralisering, det blir till en överproduktion av definitioner där vetenskapen, experter, media och samhällsinvånare skapa egna definitioner för att på så

¹⁸⁰ Beck, Ulrich. (1998). s. 36-38 & SCB. (2012). *Befolkningsstatistik*. www.scb.se. Sökdatum: 2012-05-12 & Population reference bureau. (2012). *The world at 7 billion*. www.prb.org. Sökdatum: 2012-05-12

¹⁸¹ Heber, Anita. (2010). s. 33 & Sandstig, Gabriella. (2010). s. 89

vis värja sig från riskerna. Beck beskriver den stora problematiken kring riskernas pluralisering genom att lyfta fram den mångfald av värderingar och intressen som skapas när flertalet aktörer ingår i definieringen av en risk. Riskens omfattning, aktualitet och existens varierar beroende av denna mångfald, en risk kan på så vis vara liten reellt men bli stor genom en mångfald av definitioner. Riskens omfattning blir orealistisk.¹⁸² Beck menar att det kausala förhållande som skapas i risksituationer upprättas mellan aktuella och eventuella skadeverkningar, det resulterar i en nära intill oändlig mängd av olika tolkningsmöjligheter. Det blir genom de olika tolkningsalternativen svårt att gripa det reella, vad som faktiskt är en riktig risk eller ej. Även om en eventuell reell tolkning av en risk presenteras så är ett tvivel redan fortplantat, den sanna tolkningen behöver ihärdigt försvara sig mot ett systematiskt och varaktigt tvivel genom vilken tidens prövningar sedan kan etablera sig.¹⁸³ Beck beskriver därmed att kontroll över media blir en avgörande faktor för att göra affärer i ett risksamhälle, den som kan presentera hållbara argument eller argument som åtminstone accepteras av allmänheten får en god förutsättning för framgångsrika affärer. Beck beskriver det som att argumentationssnickrarna får sin chans att göra affärer. Maktutövare och beslutsfattare kan utnyttja det faktum att människor i samhället inte besitter nödvändig teknisk kompetens eller statistiska analyser för att avgöra effektiviteten av kameraövervakningens syfte. Genom att utnyttja ett bättre kunskapsläge kan beslutsfattarna få igenom beslut som i realiteten inte är legitima, de har inte genomgått lämpliga prövningar för att säkerställa att åtgärden står utan negativa konsekvenser.¹⁸⁴

Beck menar att det är viktigt att minnas att det finns instanser i samhället som tjänar pengar på människors rädsla, på deras upplevda otrygghet¹⁸⁵. Det finns en stor industri bakom all kameraövervakning, även om de inte basunerar ut att deras vinsters storlek är i direkt relation till efterfrågan, vilken i

¹⁸² Beck, Ulrich. (1998). s. 44

¹⁸³ Ibid. s. 45

¹⁸⁴ Ibid. s. 46 och 60

¹⁸⁵ Ibid. s. 66

sin tur hänger samman med människors riskupplevelse. Ju fler människor som proklamerar sig otrygga, ju fler kameror placeras ut. Utvecklingen följer tillgång och efterfrågan, skillnaden är att här är efterfrågan möjlig att påverka. Exempelvis är det möjligt att definiera tryggheten genom en bild av en alltjämt ökande brottslighet och därmed skapa en större efterfrågan på trygghetsskapande åtgärder, vilka inte är korrelation med det verkliga behovet. Människorna som upplever en otrygghet saknar kompetens vad avser trygghetsskapande åtgärder, det är samhällets sociala funktioners roll att hitta lämpliga lösningar. Dessa vänder sig i sin tur till vetenskapen för att på så vis förstå vilken typ av åtgärd som krävs för att säkra människornas trygghet. Vetenskapen är dock inte överens om vad trygghet egentligen är, de är också möjligen påverkade av funktioner i samhällets näringsliv som i sin tur kan tjäna pengar på just upplevd otrygghet. Därav betydelsen av att styra definitionen av trygghet¹⁸⁶.

7.2.2 Riskers eventuella realisation

Beck beskriver risker som både verkliga och överkliga, han avser å ena sidan att många hot redan blivit till verklighet medan å andra sidan att hot har en social styrka i form utav projicerade framtida hot. Det vill säga företeelser som eventuellt kan ske, på så vis skapas ett sammanhang där människan har det förflutna och samtiden i åtanke i form av hot som blivit till verklighet. Samtidigt som hot om framtida händelseutvecklingar hägrar.¹⁸⁷ Riskers eventuella realisation utgör en viktig del av den här studien, för att varseblivningen av risker skall ta fart och förlora sin korrelation med den reella risken behöver faktiska olyckor ske. Det är genom dem som sedan människors oro och rädsla uppstår, det då människorna blir medvetna om att riskerna kan realiseras och drabba dem. Den medvetenheten som skapas genom olyckor som skett kan sedan förändras genom olika metoder, exempelvis kan media genom sin rapportering av händelsen förstora eller förminska den. På så vis försvinner korrelationen mellan reell och varsebliven risk. I

¹⁸⁶ Jmf. Beck, Ulrich. (1998). s. 275-276

¹⁸⁷ Beck, Ulrich. (1998). s. 47-48

ett område som kameraövervakas finns skyltar uppsatta för att proklamera detta, för att tydligöra för en eventuell gärningsman att området är övervakat och samtidigt för att förklara för människorna som rör sig i området att det är tryggt. Vilket 1 kap. 3 § i Lag om allmän kameraövervakning(SFS 1998:150) beskriver, upplysning i form av exempelvis skyltning måste ske i anslutning till kameraövervakning¹⁸⁸.

Det finns en problematik i anslutning till skyltningen, genom sin närvaro påminner den människor om att området är säkrat, dock visar BRÅ:s undersökningar att kameraövervakning inte förebygger brott. Därmed skapas en falsk trygghet, det sker brott i området trots kameraövervakningen. Beck menar att det idag handlar om en hotande möjlighet, vilken ibland visar de skräckslagna människorna att det inte bara är en möjlighet, utan att det också kan bli till verklighet. Han menar att om hotet blir till verklighet så bekräftar detta den oro och rädsla som människor har, det projicerade hotet blir ett reellt hot¹⁸⁹. Beck lyfter fram vikten av att se närmare på de framtida hoten, det är här ett förebyggande arbete kan ske. Med det menar Beck att det centrala i medvetenheten om riskerna inte finns i samtiden, utan istället i framtiden. Framtiden som håller något icke existerande, konstruerat och fiktivt som orsak till de upplevelser människan besitter i samtiden.¹⁹⁰ Beck menar med sitt resonemang att den oro människor känner i nuet, i själva eller för den snart förverkligade situationen behöver lämna plats för reflektion kring framtiden. Det är först då det blir möjligt att förebygga exempelvis brottslighet. I anslutning till kameraövervakning går det att jämföra Becks resonemang med diskussionen kring kameraövervakningens situationella brottsprevention. Kameraövervakningen sker för att hindra brott i situationen som det uppstår, det är därmed ingen förebyggande åtgärd som syftar till att förhindra brottet långt innan möjligheten till det uppstår. En långsiktig lösning hade istället resonerat kring social brottsprevention, vad är det

¹⁸⁸ Notisum. (1998). Lag om allmän kameraövervakning.

<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19980150.htm>. Hämtad: 2012-05-20

¹⁸⁹ Beck, Ulrich. (1998). s. 73

¹⁹⁰ Ibid. s. 47-48

som gör att situationen uppstår? Varför upplever gärningsmannen att det här brottet skall begås? Människor behöver vara medvetna om att ett framtidsänk är att föredra framför det mer korttidsbaserade. En möjlig skillnad mellan en kortsiktig och långsiktig lösning i relation till kameraövervakning är att den kortsiktiga inte tar bort den bakomliggande oron. Den skapar ett sammanhang där människan fortfarande är orolig för att bli utsatt men med en form av säkerhet då de är övervakade. En långsiktig lösning skulle istället undersöka bakgrunden till människans oro och bearbeta den. Exempelvis genom nya definitioner.

Beck menar att risker till en början är någonting som människor undviker att undersöka närmare, deras ickeexistens är underförstådd tills motsatsen är bevisad. På så vis menar han att risker får fritt spelrum, även om de kan antas bli till verklighet, tills någon aktör bevisar dess reella möjligheter att realiseras. Beck beskriver hur människor till en början rättfärdigar sitt likgiltiga förhållningssätt till risker genom två företeelser, att de inte ha sett dem eller att inte ha önskat dem. Sättet varpå riskerna kan erkännas och föras fram är genom att de bryter de tabun som existerar, att de exempelvis blir sedda genom vetenskapens beskrivningar. Beck menar att hotet då både blir erkänt och legitimerat.¹⁹¹ En risk som inte är definierad lämnar också fritt utrymme för tolkning, vilket möjligen skapar ett sammanhang där risken kan antingen bli förminskad, förstörd eller så blir den proportionell med den reella risken. En möjlig åtgärd för att säkerställa en god korrelation mellan upplevd och faktisk risk är att skapa en god definition av risken för att minska tolkningsutrymmet. Bauman beskriver att rädslan är som mest fruktansvärd när den är diffus, splittrad, oklar, oförankrad, fritt flytande, utan tydlig adress eller orsak.¹⁹² Bauman menar vidare att det skapar en problematik då eventuellt förebyggande arbete inte vet vad det egentligen skall förebygga. Vetenskapen famlar i blindo och skapar åtgärder i anslutning till undersökningars resultat som saknar grundläggande validitet. Bauman beskriver att när det kommer till det förebyggande arbetet, att försöka förhind-

¹⁹¹ Beck, Ulrich. (1998). s. 49

¹⁹² Bauman, Zygmunt. (2007). s. 8

ra brotten från att ske, då saknas de nödvändiga verktygen och färdigheterna¹⁹³. Baumans resonemang går att applicera på problematiken kring kameraövervakning, BRÅ har genomfört trygghetsundersökningar samt nationella och internationella undersökningar vilka beskriver att tryggheten har ökat genom kameraövervakning. Problematiken med dessa undersökningar är precis som Bauman beskriver, trygghet är ett diffust begrepp vilket gör att undersökningarna saknar grundläggande validitet. När BRÅ slår fast att människor upplever en ökad trygghet så gör de det samtidigt som de förklarar att de har gjort en bred undersökning där ett flertal faktorer inbegrips för att säkerställa att trygghet verkligen mäts. De mäter därmed en stor mängd olika företeelser men det är de som slutligen avgör vad som är definitionen av trygghet. De skapar en stor massa av data vari de själva sedan plockar ut material för att beskriva vad trygghet är.

Bauman förklarar ytterligare problem i anslutning till diffusa farhågor, han menar att då de är dolda och hopplöst svåra att kartlägga så ökar deras potential till att injaga fruktan hos människor. Vidare menar Bauman att farhågorna är av varierande storlek och betydelse vilket är av stor vikt i anslutning till diskursen kring kameraövervakning¹⁹⁴. Det finns precis som Beck förklarar stora risker i det samtida samhället, exempelvis i form utav kärnkraftverk eller naturkatastrofer. Baumans resonemang menar att samhället lyfter fram mindre risker, så som brottslighet, för att på så vis dölja de stora riskerna. Dessa kan politiker försöka förhindra på ett för allmänheten synligt sätt, exempelvis genom att installera kameraövervakning. Det är också möjligt att föra statistik över brottsligheten, att föra statistik över kärnkraftsolyckor och naturkatastrofer på ett likartat sätt kan te sig onödigt då de är få i jämförelse, dock är de oerhört mer destruktiva när de väl sker. Bauman beskriver det som att vi söker substitut-måltavlor, mot vilka vi kan rikta överskottet av existentiell ångest som separerats från sin egentliga källa. Vidare beskriver Bauman hur försiktighets- och förebyggandeåtgärder, sur-

¹⁹³ Bauman, Zygmunt. (2007). s. 28

¹⁹⁴ Ibid. s. 163-164

rogat handlingar, bedrivs för att stilla ångesten. Vilket han beskriver genom att peka på idag vanliga åtgärder:

De som har råd beväpnar sig mot synliga eller osynliga, existerande eller anteciperade, kända eller ännu obekanta, spridda men allestädes närvarande faror genom att desinficera sina kroppars bostäders inre, stänga in sig bakom murar, sätta upp tv-kameror vid infarterna till sina bostadskvarter, hyra beväpnade vakter, köra omkring i bepansrade fordon eller gå kurs i kampsporter. Problemet är emellertid, för att erinra om David L. Altheides varning, »att dessa aktiviteter förstärker och bidrar till att alstra en känsla av oro, som våra handlingar sedan ytterligare spär på».¹⁹⁵

Bauman menar att människor genom att använda olika försiktighet- och förebyggandeåtgärder förstärker den redan befintliga oron. Han menar att dessa åtgärder får världen att se mer skrämmande ut vilket resulterar i ännu fler försvarshandlingar, vilket ger mer kraft åt rädslans självperpetuerande förmåga.¹⁹⁶ Baumans resonemang är direkt applicerbart på den här studiens syfte, huruvida kameraövervakning uppfyller sitt trygghetskapande syfte. Människan upplever en ångest för sin hjälplöshet i anslutning till kärnkraftverks och naturkatastrofers risker, ångesten projiceras på risker som är mer hanterbara och möjliga att förstå, exempelvis brottslighet. Dock finns det en problematik i denna projicering i anslutning till exempelvis kameraövervakning, de får världen att se mer skrämmande ut genom sin närvaro vilket påminner människors om platsens faror. Därmed startas en process där ytterligare åtgärder efterfrågas, vilket i sin tur ger rädslan mer kraft. Ett slutet kretslopp skapas där trygghetskapande åtgärder massproduceras till ett omätligt begär, ju fler kameror som installeras ju större blir människors oro och rädsla.

8. Konklusioner

I det här kapitlet sker en sammanställning av de konklusioner från resultat och analys som är av särskild relevans. Därmed kan läsaren enkelt nå huvudelementen av studiens resultat. Kapitlet är indelat i olika delar för att tydliggöra presentationen av de olika delarnas konklusioner.

¹⁹⁵ Bauman, Zygmunt. (2007). s. 164

¹⁹⁶ Ibid. s. 164-165

1. Definitionsproblematik

Analysen möjliggjorde en närmare undersökning av begreppet trygghet och dess definitioner i exempelvis BRÅ:s undersökningar. Resultatet och analysen visade att det inte finns någon bestämd definition av begreppet, vilket särskilt visas i BRÅ:s trygghetsundersökningar 2006-2011 vilka samtliga beskriver begreppets komplexitet och svårigheterna kring att definiera det. Efter den redogörelsen sker ingen definition, de beskriver dock att de tar med en rad faktorer för att på så vis förhoppningsvis få svar på huruvida människor är trygga eller ej. Jag ställer mig därmed frågande till undersökningarnas validitet, att utföra en trygghetsundersökning utan att klart definiera eller förstå vad trygghet innebär ter sig ytterst besynnerligt. Hur skall respondenterna förstå vad som avses med trygghetsfrågorna när de som driver undersökningen inte gör det?

2. Riskers eventuella realisation

Ett återkommande element i delanalysen var riskers eventuella realisation, vilket kortfattat innebär människor medvetenhet om att risker kan bli till verklighet. Exempelvis påverkas människor av vetskapen om att en närstående drabbats av brott. Deras syn på brottslighet förändras vilket möjligen kan förklara människors uppfattning om dess storlek. Brottsligheten har sänkts med 3 % under de senaste sex åren, det går därmed att beskriva den som beständig. Samtidigt upplever 72 % att brottsligheten har ökat under de senaste tre åren(2009-2011). Det finns därmed en förskjutning mellan den upplevda och den faktiska brottsutsattheten. I anslutning till den här förskjutningen samt till definitionsproblematiken har media en betydande roll, de har dels en påminnande och en förstörande effekt av uppfattningen om brottslighet. Människor stöter på media rapportering av brott, inte sällan brutala, på vägen till arbetet, i mataffären eller i skolan. Vilket skapar en rädsla för brott som inte korrelerar med den faktiska brottsfrekvensen. Det blir en form av mystik kring brotten då de är diffusa, vad är verklighet och vad är dikt? Resultatet och analysen visar att människors maktlöshet för större olyckor som exempelvis naturkatastrofer gör att de projicerar sin ång-

est på mer gripbara problem. Därmed har en stor efterfrågan på åtgärder kring brottslighet ökat, det finns dock en problematik kring detta. Åtgärderna som syftar till att förebygga brott och skapa trygghet påminner samtidigt människorna om de faror som finns. De skapar därmed rädsla, vilket i sin tur resulterar i en ytterligare större efterfrågan på åtgärder.

3. Kameraövervakning motverkar sitt trygghetskapande syfte

Med ovanstående resonemang i åtanke skapas en ond cirkel där åtgärderna ständigt ökar i takt med rädslan. Kameraövervakning är en sådan åtgärd. Vidare är kameraövervakning en situationell brottspreventiv lösning, vilket innebär att den är tänkt att verka direkt i situationen. När brottet skall ske. Det är därmed en kortsiktig lösning som appliceras i en situation som kräver långsiktighet. Resultatet och analysen visar därmed att kameraövervakning motverkar sitt trygghetskapande syfte, genom sin visuella närvaro skapar de ytterligare oro och rädsla.

9. Diskussion

I det här kapitlet presenteras några avslutande resoneringar kring studiens inledande delar relaterat till dess avslutande delar. Vidare presenteras reflektioner kring framtida forskning i anslutning till studiens konklusioner.

Studien visar genom en utförd kvalitativ textanalys av valt källmaterial att kameraövervakningen motverkar sitt trygghetskapande syfte, det då kameraövervakning är en situationell åtgärd som appliceras på en situation där en social och långsiktig åtgärd krävs. Bauman beskriver i sin teori om flytande rädsla hur samhället förskjuter sin rädsla från större företeelser till mindre, för att dessa är möjliga att åtminstone försöka förebygga och förhindra. Ett sådant exempel är brottslighet. Politiker kan exempelvis inte aktivt proklamera att de säkerställer samhällets säkerhet från eventuella naturkatastrofer. De besitter inte den möjligheten, däremot kan de beskriva hur de aktivt arbetar med ett brottspreventivt arbete. Vilket tydligt kan visas genom att kameraövervakning används där rädslan för brottsutsatthet är som störst. Jag tror dock att ett av de större problemen med kameraövervakning startar just

i ovanstående resonemang. Rädslan som människor upplever, den oro och ångest de bär på kommer möjligen inte från den hotande brottsligheten. Den härrör troligen från ett större problem som upplevs som ohanterligt, ogripbart och omöjligt. Människorna vänder sig möjligen då till samhället och accepterar ett engagemang vad gäller brottslighet, för att på så vis försöka dämpa oron och ångesten. Jag menar att problemet då blir att exempelvis kameraövervakning tillkommer för att svara ett behov som är felriktat. Kameraövervakning installeras men tomrummet hos människorna fylls inte, det spelar troligen ingen roll hur många övervakningskameror som installeras då det egentligen inte är brottsligheten som är problemet. Effekten av förskjutningen späs ytterligare på genom medias allt ökande och mer brutala och detaljerade rapportering av brottslighet, vilket ökar människors oro för brottslighet och skapar en större efterfrågan på åtgärder. Problemet som den här studien visar på är att åtgärderna samtidigt skapar rädsla, då de genom sin visuella närvaro påminner människorna om de eventuella faror som finns i området. Begreppet eventuella är av vikt i sammanhanget, använt källmaterial i den här studien har visat att rädslan är större för brott bland de som oroar sig för brottsutsatthet än de som faktiskt blivit utsatta. De eventuella brotten skapar större rädsla än de faktiska brotten. I anslutning till ovanstående textstyckes resonemang skapar det ett problem, det finns de som gör vinst på människors rädsla. Ju större rädsla ju större efterfrågan på åtgärder. Ju större efterfråga, ju större tillgång krävs. Därmed måste säkerhetsindustrin tillverka en stor mängd övervakningskameror vilka genererar en stor vinst för säkerhetsindustrin. En framtida studie i anslutning till denna skulle vara att undersöka säkerhetsindustrins roll i anslutning till studiens resultat. Hur marknadsför de sina säkerhetslösningar? När de skall sälja sina larm till människor, utnyttjar de då deras rädsla för brottsutsatthet? Använder de trygghetsbegreppet som ett argument? En sista notering i anslutning till en sådan framtida studie är ett annat säljargument: Alla hushåll utom ditt har köpt larm i det här området, hur länge vågar du vara utan?

Det jag vill framhäva efter den genomförda studien är framförallt det alltså ökat användandet av kameraövervakning som åtgärd för att antingen

förebygga brott eller för att skapa trygghet. Syftet med studien var att undersöka huruvida kameraövervakning uppfyller sin trygghetsskapande avsikt. Beck beskriver att instanser förändrar åtgärders syfte efterhand för att säkra dess fortlevnad, speciellt om åtgärden inbringar resurser. Det inledande syftet med kameraövervakning var att förhindra brottslighet, resultat har dock visat att övervakningen saknar en sådan möjlighet, de är antingen väldigt låga eller obefintliga. Möjligen är det så att säkerhetsindustrin påbörjade en förändring av det bakomliggande syftet till installation av övervakningskameror. Det går att uttyda att det skett en gradvis förskjutning i anslutning till kameraövervakningens syfte, trygghet har förts in som en faktor för att använda åtgärden. Inledningsvis beskrevs kameraövervakningen som en brottsförebyggande åtgärd med vissa tendenser till att skapa och säkra trygghet, efterhand har trygghet lyfts fram till att nu i vissa sammanhang vara det primära syftet. Exempelvis beskriver Svenonius att övervakningskameror på vissa platser benämns trygghetskameror, vilket tydligt visar på förskjutning som skett. Relateras det till Becks resonemang så skapas följande scenario, kameraövervakningen är vinstgivande för säkerhetsindustrin. När forskning visade på kameraövervakningens ineffektivitet vad avser dess första syfte, att förebygga brott, så lades ett nytt syfte till. Att skapa och säkra trygghet. Det för att säkra den fortsatta produktionen av övervakningskameror och likartade säkerhetslösningar. Kameraövervakning har en bevisat god effekt vad avser övervakning av parkeringsplatser, där har de gjort en betydande skillnad på exempelvis bilinbrott. Dock är det inget som får särskilt värde i exempelvis BRÅ:s undersökningar, det lyfts fram för att sedan hamna i skuggan av den förmodade trygghetsskapande möjligheten. Trots att trygghetsbegreppet inte är definierat, vilket utgör en del av studiens resultat. Trygghet definieras i flera fall genom en redogörelse av dess svårighet att definieras, både i BRÅ:s rapporter, vetenskapliga avhandlingar och vetenskaplig artkilar som använt som källmaterial,. En beskrivning kring att trygghet är ett komplicerat begrepp då det utgörs av känslor sker också i flera fall. En framtida studie skulle kunna genomföra en djupgående

analys av begreppet trygghet för att visa på dess egentliga innebörd i olika kontexter.

10. Referensförteckning

10.1 Litterära referenser

- Andersen, Heine och Kaspersen, L. Bo. (2007). *Klassisk och modern samhällsteori*. 3:e uppl. Studentlitteratur: Lund.
- Andersson, Birgitta. (2008). *Trygghet i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv*. Boverket: Karlskrona.
- Bauman, Zygmunt. (2007). *Flytande rädsla*. Daidalos: Göteborg.
- Beck, Ulrich. (1998). *Risksamhället: på väg mot en annan modernitet*. Daidalos: Göteborg.
- Birgersson, Tommy et. al. (1993). *Brott, bebyggelse och planering*. Boverket: Karlskrona.
- Blixt, Madeleine. (2007). *Nationella trygghetsundersökningen 2006*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.
- Blixt, Madeleine. (2003). *Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.
- Brehmer, Berndt. (1993). *Upplevd Risk - Information från Riskkollegiet. Skrift Nr 3*. Riskkollegiets skriftserie: Stockholm.
- Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2:a uppl. Liber: Malmö.
- Denscombe, Martyn. (2009). *Forskningshandboken - För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2:a uppl. Studentlitteratur: Lund.
- Ejvegård, Rolf. (2009). *Vetenskaplig metod*. 4:e uppl. Studentlitteratur: Lund.
- Eriksson, Jennie et. al. (2008). *Nationella trygghetsundersökningen 2007*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.
- Eriksson, Katarina. (2008). *Otrygghet och segregation*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.
- Esaiasson, Peter et. al. (2003). *Metodpraktikan - konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 2:a uppl. Norstedts juridik: Stockholm.
- Frenzel, Anna et. al. (2011). *Nationella trygghetsundersökningen 2010*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.
- Gill, Martin och Spiggs, Angela. (2005). *Assessing the impact of CCTV*. Home office research: London.
- Gunnartz, Kristoffer. (2006). *Välkommen till övervakningssamhället*. Mån-pocket: Stockholm.
- Heber, Anita. (2008). *En guide till trygghetsundersökningar – Om brott och trygghet*. Tryggare och mänskligare Göteborg: Göteborg.
- Heber, Anita. (2010). *Var rädd om dig! - En litteraturöversikt om rädslan för brott*. Stockholms universitet: Stockholm.

- Hollway, Wendy och Jefferson, Tony. (1997). The Risk Society in an Age of Anxiety: Situating Fear of Crime. *The British Journal of Sociology* 48:2:pp. 255-266.
- Holme, M. Idar och Solvang, K. Bernt. (1997). *Forskningsmetodik - Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. 2:a uppl. Studentlitteratur: Lund.
- Irlander, Åsa och Hvitfeldt, Thomas. (2012). *Nationella trygghetsundersökningen 2011*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.
- Irlander, Åsa och Wigerholt, Jennie. (2009). *Nationella trygghetsundersökningen 2008*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.
- Irlander, Åsa och Westfelt, Lars. (2010). *Nationella trygghetsundersökningen 2009*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.
- Larsen, Ann Kristin. (2007). *Metod helt enkelt - En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Gleerups: Malmö.
- Lindahl, Emma. (2009). *Kameraövervakning i Landskrona*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.
- Listerborn, Carina. (2002). *Trygg stad - Diskurser om kvinnors rädsla i forskning, policyutveckling och lokal praktik*. Göteborg: Chalmers högskola 2:a uppl. Liber: Stockholm.
- Olsson, Henny och Sörensen, Stefan. (2007). *Forskningsprocessen - Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. 2:a uppl. Liber: Stockholm.
- Patel, Runa och Davidson, Bo. (2011). *Forskningsmetodikens grunder - Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4:e uppl. Studentlitteratur: Lund.
- Pease, Ken et. al. (2003). Crime Victimization: Its Extent and Communication. *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (Statistics in Society)* 166:2:pp 247-252.
- Riencker, Lotte och Jørgensen, S. Peter. (2008). Att skriva en bra uppsats. 2:a uppl. Liber AB: Malmö.
- Sandstig, Gabriella. (2010). *Otrygghetens landskap - En kartläggning av otryggheten i stadsrummet och en analys av bakomliggande orsaker, med fokus på medierna roll*. Göteborgs universitet: Göteborg.
- Svenonius, Ola. (2011). *Sensitising urban transport security - Surveillance and policing in Berlin, Stockholm and Warsaw*. Department of political science: Stockholm.
- Thurén, Torsten. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. 2:a uppl. Liber: Malmö.
- Wallén, Göran. (1996). *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*. 2:a uppl. Studentlitteratur: Lund.
- Welsh, C. Brandon och Farrington, P. David. (2007). *Kameraövervakning och brottsprevention*. Rapport. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.

10.2 Elektroniska referenser

Boverket. (2010). *Plats för trygghet*.

http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/2010/plats_for_trygghet.pdf. Hämtad: 2012-03-13

Newsmill. (2012). *Brås undersökningar är missvisande*.

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/02/24/br-s-undersokningar-r-missvisande>. Hämtad: 2012-05-11

Notisum. (1998). Lag om allmän kameraövervakning.

<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19980150.htm>. Hämtad: 2012-05-20

Population reference bureau. (2012). *The world at 7 billion*.

<http://www.prb.org/Publications/Datasheets/2011/world-population-data-sheet/data-sheet.aspx>. Hämtad: 2012-05-12

SCB. (2012). *Befolkningsstatistik*.

http://www.scb.se/Pages/Product_25785.aspx. Hämtad: 2012-05-12